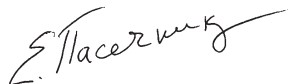

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ПАСЕЧНИК ОЛЕНА ВЛАДИСЛАВІВНА

УДК 341: 316.32

**СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ
В УМОВАХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ
РЕАЛЬНОСТІ МЕТАМОДЕРНУ**

Спеціальність 12.00.11 – міжнародне право

РЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Одеса – 2024

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія».

Науковий консультант: доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
ДУДЧЕНКО Валентина Віталіївна,
професор кафедри загальної теорії права та держави
Національного університету «Одеська юридична
академія»

Опоненти: доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної
академії правових наук України
Буроменський Михайло Всеволодович,
професор кафедри міжнародного права Навчально-
наукового інституту міжнародних відносин, Київського
національного університету імені Тараса Шевченка

доктор юридичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України
Стрельцова Євдокія Джонівна,
завідувач кафедри загальноправових дисциплін
та міжнародного права Одеського національного
університету ім. І. І. Мечникова

доктор юридичних наук, професор,
Карвацька Світлана Богданівна,
в. о. завідувача кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства Чернівецького
національного університету ім. Юрія Федьковича

Захист відбудеться «02» березня 2024 р. о 11:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.136.01 Міжнародного гуманітарного університету (65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 33).

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Міжнародного гуманітарного університету за адресою: м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 33.

Реферат розіслано «30» січня 2024 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Д. Г. Манько

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Одним із найважливіших аспектів глобального світового порядку ХХІ століття є перехід з моністичного (односторонній або домінуючий вплив окремих держав) на плюралістичний (спільна справа всіх міжнародних акторів) підхід до вирішення глобальних викликів сьогодення. Глобальний світовий порядок моделює завдання – забезпечити стабільність, мир, справедливість, захист прав людини та вирішення спільних глобальних проблем.

Зазначене, своєю чергою, зумовлює розширення компонентів міжнародного правопорядку, який має засновуватися не тільки на втіленні в життя міжнародно-правових норм і принципів, але й на плідній співпраці держав, що мають спільно створювати міжнародні інституції та діалогові механізми для досягнення цілей і вирішення загальносвітових проблем, включаючи механізми вирішення конфліктів, налагодження дипломатичних відносин і торгівлі, розроблення міжнародних норм і стандартів.

Динаміка міжнародного правопорядку має відповідати певним магістральним орієнтирам розвитку людства, зокрема: збереження та раціональне використання природного середовища; ефективна взаємодія з іншими соціальними системами; досягнення певного рівня і стану в розвитку міжнародних правовідносин, які визначаються фактичним ступенем розвитку міжнародної економіки і політики, характером і сукупністю інтересів учасників міжнародного правопорядку; розбудова моделей мирної та партнерської взаємодії між учасниками міжнародних відносин; розроблення механізмів, здатних вчасно адаптуватися та реагувати на розвиток і виклики сучасного світу.

Соціальні трансформації в умовах глобального світового порядку включають глобалізацію правових норм, зближення правових систем і розвиток міжнародного права. Сучасне міжнародне право наповнюється новітніми, універсальними характеристиками, що зумовлені інформаційно-комунікаційними та глокалізаційними процесами. Виклики сьогодення мають вирішуватися не тільки з урахуванням правових традицій, культури та фундаментальних юридичних цінностей, але й з обов'язковим переосмисленням, сутності міжнародного права, його ролі у формуванні міжнародного правопорядку, хто має виступати його суб'єктами, які інструменти зможуть втілювати в життя його приписи.

З урахуванням складних викликів сучасного глобального світового порядку, розвиток і забезпечення ефективності інститутів міжнародного правопорядку є вирішальним у міжнародних відносинах. Інститути міжнародного правопорядку виступають важливим елементом глобального правового ландшафту, що визначається геополітичними, економічними,

соціокультурними та екологічними чинниками. Вони спрямовані на забезпечення стабільності та передбачуваності у міжнародних відносинах, на збереження світового порядку та захист загальних інтересів людства.

Понятійна категорія «інститути міжнародного правопорядку» включає в себе міжнародне право, держави, урядові й неурядові міжнародні організації та міжнародні судові установи, які взаємодіють між собою для забезпечення реалізації міжнародного права та підтримання глобальної стабільності. Ці інститути створюють нормативну основу для співпраці держав, а також забезпечують контроль за дотриманням правових норм і вирішенням спорів у міжнародних відносинах.

Застосування концепції глобального світового порядку вимагає від інститутів міжнародного правопорядку постійного аналізу та адаптації до змін у світових відносинах, а еволюція цих інститутів є важливим аспектом підтримання глобальної стабільності, сприяє миру та безпеці.

Усвідомлення необхідності зміцнення інститутів міжнародного правопорядку, зокрема міжнародних організацій, розроблення нових міжнародних договорів та ефективної роботи міжнародних судових установ є вирішальними факторами для побудови стійкого глобального світового порядку, який відповідав би потребам сучасного світу. Забезпечення міжнародного правопорядку відбувається завдяки співпраці всіх міжнародних суб'єктів, що уможливило реалізацію прав і обов'язків відповідно до міжнародного права та допомагає підтримувати гармонію і стабільність у міжнародних відносинах.

Загальносвітові тенденції до глобалізації, глокалізації, універсалізації та цифровізації зумовлюють і нові виклики перед наукою міжнародного права, яка, виконуючи свою прогностичну функцію, має бути готовою для обґрунтування природи метамодерну як нової суспільно-політичної реальності, визначення міжнародно-правового статусу віртуального простору та метавселенної, модернізації джерельної архітектури міжнародного права, обґрунтування концептів глобального права й метадержави та іншої проблематики.

Питання формування міжнародного правопорядку метамодерну, з урахуванням взаємовпливу регіональних і національних факторів, визначення його інституційної системи та загальних тенденцій функціонування, потребує всебічного аналізу та переосмислення з урахуванням особливостей діалогу правових культур сучасності, традицій і наступності міжнародно-правового розвитку.

Водночас окремою сферою проблематики для сучасної науки міжнародного права постає повномасштабна військова агресія рф проти України. Перспективи вирішення вкрай складної ситуації, в якій опинилася наша держава, мають бути засновані на перегляді існуючої системи колективної безпеки, визначення наявних проблем у міжнародно-правовому механізмі запобігання та припинення

збройних конфліктів, а також вироблення рекомендацій і пропозицій щодо ефективного функціонування глобальних і регіональних систем колективної безпеки та забезпечення міжнародного правопорядку.

Зазначений ракурс формує перед науковцями завдання – розробити ефективні механізми притягнення держави-агресора до міжнародно-правової відповідальності, а також механізми відновлення всіх компонентів міжнародного та національного правопорядків і модернізації інструментів, завдяки яким відбувається забезпечення їх якісно-ціннісного стану.

Наведені положення зумовили підстави для обрання зазначеної теми дослідження, її теоретичну і практичну актуальність.

Доктринальну базу дослідження складають наукові праці вчених, які є представниками науки міжнародного права, політології та загальної теорії права.

Серед вітчизняних учених тематику міжнародних відносин, включаючи окремі питання міжнародного правового порядку, розглянуто у працях Р. В. Алямкина, Б. В. Бабіна, А. Ю. Бадида, М. О. Баймуратова, К. А. Бега, Х. Н. Бехруза, О. В. Бібіка, О. В. Бігняка, С. Д. Білоцького, Р. М. Бірюкова, О. М. Борщевської, М. В. Буроменського, В. Г. Буткевича, А. В. Василенка, О. К. Вишнякова, А. В. Войціховського, Ю. О. Волошина, В. Н. Денисова, С. М. Задорожної, Н. В. Камінської, Т. Р. Короткого, С. Б. Карвацької, Д. І. Кулеби, М. І. Пашковського, В. М. Репецького, Є. Д. Стрельцової, О. В. Тарасова, Л. Д. Тимченка, О. В. Трояновського, О. М. Шпакович, І. В. Яковюка, М. Х. Ялі тощо.

Загальнотеоретичним дослідженням природи правового порядку, правового розвитку, діалогу правових культур і трансформаціям соціально-правовій реальності присвячено наукові праці таких авторів, як С. В. Бобровник, В. В. Дудченко, В. В. Завальнюка, М. І. Козюбри, О. Л. Копиленка, Н. М. Крестовської, А. Ф. Крижановського, В. В. Лемака, Л. А. Луць, С. І. Максимова, Л. Р. Наливайка, Ю. М. Оборотова, Н. М. Оніщенко, Н. М. Пархоменко, О. В. Петришина, В. П. Плавича, С. П. Погребняка, Т. В. Подорожної, П. М. Рабіновича, В. Я. Тація, М. В. Цвіка, Ю. С. Шемшученка, І. Д. Шутака, Ю. В. Щокіна та інші.

Окремим аспектам становлення міжнародного правопорядку в сучасних умовах і формування метамодерну присвячено низку праць у зарубіжній міжнародно-правовій літературі. Зокрема варто згадати доробок таких науковців, як С. Абрамсон, Г. Аквавив, Н. Алупі, У. Бек, Д. Л. Браєрлі, Е. Бріск, Р. Ван ден Аккер, Т. Вермелен, Д. К. Гелбрейт, В. Греве, Д. В. Грейг, Д. Грек, А. Диамато, М. Диксон, Н. Еліас, Е. Енгі, В. Карлснейс, Б. Кінгсбері, Д. Копстейн, Дж. Кроуфорд, Т. Лоуренс, К. А. Мінгст, С. Нефф, М. Поллак, К. Реус-Сміт, Л. Сенден, А. Сіціліано, Д. Л. Снайдер, В. Станзел, А. А. Трінідаде Канкадо, К. Хил, М. Шоу, Ф. Фукуями тощо.

Водночас праці зазначених вчених не вичерпують багатогранної проблематики становлення міжнародного правопорядку. Глобалізаційні виклики сучасності, ускладнення системи міжнародних відносин, зміна й розвиток ціннісних орієнтирів інформаційного суспільства зумовлюють актуальність вироблення нового концептуального розуміння міжнародного правопорядку, інструментів і механізмів його організації та функціонування на рівні фундаментального наукового дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 роки, визначених 03.03.2016 року Національною академією правових наук України. Роботу виконано в рамках наукових досліджень Національного університету «Одеська юридична академія» в контексті теми «Правове та соціальне життя України у людиноцентричному вимірі в цифрову еру» на 2021–2025 роки (державний реєстраційний номер 0122U000266), а також в рамках плану науково-дослідної роботи кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія» – «Право і держава XXI століття: генезис, сучасність, перспективи» на 2021–2025 роки, відповідно комплексній темі науково-дослідної роботи Міжнародного гуманітарного університету «Екзистенційні виклики освіти, науки, безпеки та здоров'я в сучасних умовах глобалізації та цифрової трансформації суспільного життя» (державний реєстраційний номер 0123U1017585).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розроблення цілісної концепції міжнародного правопорядку з урахуванням новітніх досягнень сучасної міжнародно-правової доктрини та практики.

Для досягнення зазначеної мети було встановлено такі завдання:

розкрити особливості онтологічного пізнання у сучасному міжнародному праві та виокремити визначальні характеристики суспільно-політичної реальності метамодерну;

визначити методологію метамодерністського дослідження міжнародного правопорядку;

розкрити роль і призначення нетипових компонентів міжнародних відносин сучасного світу в контексті формування міжнародного правопорядку метамодерну;

провести аналіз джерельної архітектури системи сучасного міжнародного права та встановити рівні його взаємовпливу з міжнародним правопорядком;

визначити парадигму міжнародного правопорядку метамодерну;

обґрунтувати місце і роль глобального права в системі координат сучасного міжнародного правопорядку;

визначити основоположні принципи права роботів (Robot Law) як невід'ємного компонента глобального права;

проаналізувати природу юридичних фікцій у сучасному міжнародному праві та визначити їх роль у забезпеченні міжнародного правопорядку;

розкрити особливості традицій і новацій у контексті розуміння складових елементів міжнародної правосуб'єктності;

надати характеристику наднаціональності у призмі положень міжнародного права та ролі наднаціональних суб'єктів у формуванні міжнародного правопорядку;

визначити концепт метадержави з урахуванням загальних тенденцій міжнародно-правового розвитку;

визначити правові засади та перспективні напрями організації міжнародних відносин у сучасному світі;

обґрунтувати локалізм як один із визначальних факторів впливу на існування сучасного міжнародного правопорядку;

визначити поняття та складові компоненти інституційного зрізу міжнародного правопорядку;

розкрити тенденції модернізації міжнародного правопорядку в контексті діалогу правових культур метамодерну;

визначити глобальний світовий порядок як модель нової міжнародно-правової реальності;

надати характеристику перспективам розвитку механізмів комунікації на міжнародно-правовому рівні як невід'ємних компонентів сучасного міжнародного правопорядку;

встановити міжнародно-правові аспекти трансформацій системи соціальних відносин сучасності та визначити біоетику метамодерну як світоглядну основу перспектив пошуку нових моделей комунікації у середовищі міжнародного правопорядку метамодерну.

Об'єктом дослідження є система міжнародних відносин глобального світового порядку в умовах формування нової суспільно-політичної реальності метамодерну.

Предметом дослідження є міжнародно-правові засади концептуалізації, становлення і розвитку міжнародного правопорядку в умовах суспільно-політичної реальності метамодерну.

Методи дослідження. Загальну стратегію дослідження міжнародного правопорядку визначають такі основні підходи, як синкретичний, синергетичний, антропологічний, аксіологічний, ідеал-реалістський, герменевтичний, потребовий, діяльнісний, інформаційно-комунікативний.

Використання синкретичного підходу дозволяє знайти методологічно вірне рішення подолання конфлікту протилежних станів, коливань від правопорядку до соціального хаосу і знов до порядку. Синкретика розкриває можливості надсистемного мислення, яке включає усесвідомість і діяльність, індивідуальне і соборне, емерджентне і архетипічне, багатоманітність форм бачення, забезпечених новою технологією. Синкретичний підхід має

належний потенціал для подолання труднощів охоплення вельми широкого, практично необмеженого пізнавального поля феноменів держави і права як на національному, так і на регіональному та міжнародному рівнях завдяки залученню різноманіття методологічного інструментарію сучасної науки. Під синкретичним підходом у юриспруденції слід розуміти систему теоретичних припущень щодо раціональності використання здобутків метафізичного, діалектичного, конкретно-історичного, етнологічного, порівняльно-правового, формально-юридичного та герменевтичного методів у процесі визначення сутності та розуміння держави і права з урахуванням змістовних, формальних, аксіологічних і соціологічних аспектів цих соціальних феноменів. Синкретика – це стабілізуючий елемент метамодерну, який уможлиблює встановити стійкий зв'язок між діаметрально протилежними станами коливання.

Синергетичний підхід у юриспруденції дозволяє підійти до розуміння ролі й значення нелінійності, відкритості, динамічності певних сукупностей (цілісностей) – різом. Вважаємо, що поняття «різома» дозволяє вийти на новий, метамодерністський рівень сприйняття і розуміння феноменів держави і права, механізмів організації міжнародних відносин, міжнародного правопорядку тощо.

Антропологічний підхід у метамодерністській методології дослідження розкриває наукове осмислення сплетення еволюції людини з розвитком держави і права. Він має арсенал інструментів для дослідження процесів юридизації людського буття, зумовлених конкретними історичними типами цивілізацій. У результаті цього виявляються закономірності, які роз'яснюють основні моменти, пов'язані з правовим життям людства. Використання антропологічного підходу надає можливість здійснення антропологічної інтерпретації правових норм, заснованої на гуманістичних принципах, що приводить нас, з одного боку, до розкриття ролі та місця людини в системі суб'єктів сучасного міжнародного права, а з іншого – до встановлення антропологічного виміру міжнародно-правового регулювання.

Застосування ідеал-реалістського підходу дозволяє розкрити світоглядно-ідеологічні фактори еволюції держави і права та визначити значущість їх форм, особливості їх створення та реалізації. Ідеал-реалістський підхід ґрунтується на комплементарно-цілісній концепції пізнання права, яка, своєю чергою, синтезує ідеї (метафізика), факти (позитивізм) і оцінки (аксіологія), а також є спробою зрозуміти дійсне поєднання цих найважливіших правових сфер. Застосування зазначеного підходу дає можливість розкрити і проаналізувати природу міжнародного правопорядку, виявити загальні закономірності та випадковості його формування і функціонування.

У рамках герменевтичного підходу створюється можливість розкрити особливості взаємодії суб'єктів суспільних відносин не лише в контексті

створення правових приписів, але й порядку їх реалізації. Така модель відповідає завданням правового регулювання і дозволяє розкрити елементи соціальної природи досліджуваного явища. Герменевтичний підхід виявляє вихідний код права. Герменевтичне сприйняття уможливує абсолютно чітко виявити комунікативну сутність міжнародного права відповідно до логіки та особливостей відносин сучасного суспільства.

Використання потребового підходу дозволяє розкрити сутність держави і права метамоделю як засобів задоволення різнорівневих потреб сучасного суспільства.

Діяльнісний підхід дає можливість виявити тенденції, загальні закономірності або особливості здійснення певного виду юридичної діяльності та охарактеризувати вектори їх розвитку. Вже стали загальносвітовими тенденції до діджиталізації, соціального дистанціювання, аутсорсінгу, онлайн-освіти, електронного суду та ін. Осмислення ролі й місця зазначених тенденцій досягається й за допомогою потенціалу діяльнісного підходу.

Інформаційно-комунікативний підхід орієнтує науковця на дослідження сучасного суспільства як нового нелінійного комунікативного середовища, котре має відносну залежність від ідеології, релігії, культури та національності. Це соціум метамоделю, інформаційне середовище в якому та комунікація стають особливим способом існування людей.

Феноменологічний підхід уможливив показати природу міжнародного правового порядку, відцентрованого на забезпечення належної реалізації та захисту прав і свобод людини – індивідів, соціальних груп і суспільства в цілому.

Площина метамоделю дослідження охоплює й такі прийоми, як аналіз і синтез, індукція і дедукція, класифікація, абстрагування, опис, порівняння, характеристика, роз'яснення, доведення, спростування.

Науковим базисом дослідження стали принципи: історизму, об'єктивності, плюралізму, додатковості та міждисциплінарності.

Невід'ємною частиною є також і сукупність методів, які дозволили з різних ракурсів оцінити і переосмислити окремі складові сучасних держави і права, зокрема використовувалися такі методи, як історично-філософський, догматичний (формально-юридичний), порівняльно-правовий, функціональний, системний.

Теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять наукові праці українських і зарубіжних дослідників з філософії права, загальної теорії права, міжнародного права.

Нормативною основою дослідження стали міжнародно-правові акти, Конституція України, акти законодавства України та інших держав тощо.

Емпіричну базу дисертаційного дослідження становлять рішення ЄСПЛ, рішення Конституційного Суду України та інші акти.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше на дисертаційному рівні проведено міжнародно-правове дослідження становлення міжнародного правопорядку в умовах суспільно-політичної реальності метамодерну. Новизну дослідження конкретизовано у таких положеннях:

уперше:

визначено метамодерністську парадигму міжнародного правопорядку як теоретично обґрунтовану, правовідповідну та цифровізовану модель підтримання якісного стану міжнародно-правових відносин, яка не тільки відповідає вимогам приписів міжнародно-правових норм і принципів, але й конкретизує проблемне поле питань сучасного міжнародного права та є підґрунтям їх вирішення;

сформульовано поняття «міжнародний правопорядок метамодерну», під яким слід розуміти універсальний (враховує і галузевий, і регіональний аспекти) людиноцентристський стан відносин між суб'єктами міжнародного права, заснований на виконанні приписів міжнародних, регіональних, національних і локальних (корпоративні норми ТНК) положень та принципів, організований з урахуванням тенденцій до глокалізації та цифровізації, орієнтований на задоволення потреб реального та віртуального світів;

визначено вихідні засади формування міжнародного правопорядку метамодерну, а саме: стимулювання розроблення ефективних механізмів діалогу між правовими культурами правових систем метамодерну; домінування загальноновизнаних і актуальних людських цінностей; забезпечення раціональної екологічної політики; наявність дієвих процедур підтримання світової безпеки (кібербезпеки); встановлення технологічно-досконалих інструментів комунікації міжнародних акторів, відповідних потребам сучасного інформаційного суспільства; легалізація цифрових суб'єктів права; визнання доцільності формування метадержави та глобального права; техногуманізація як складова морально-етичних засад людства; раціональна етика біоінженерії;

обґрунтовано складові компоненти моделювання архітектури міжнародних відносин епохи метамодерну, до яких належать: асиметрична симетрія різноманіття міжнародних відносин (кожен бажає мати відповідність, але з урахуванням його вимог); інформаційно-технологічна експонента розвитку; імперативний вплив наднаціональних і транснаціональних міжнародних акторів на національні держави; пошук моделі побудови метадержави з урахуванням вимог загальнолюдських цінностей;

визначено, що під сучасним суб'єктом права має розглядатися не тільки людина та створенні нею колективні суб'єкти, але й носії штучного інтелекту, це зумовлює дві особливі гілки – цифрову та антропологічну, що з урахуванням сучасних тенденцій до діджиталізації надає можливість сформувати таку модель класифікації суб'єктів права (з урахуванням виокремлення суб'єктів

міжнародного права): 1) антропологічні суб'єкти (*human entity*), які, своєю чергою, поділяються на індивідуальних і колективних; 2) цифрові суб'єкти: а) нелюдські сутності (*inhuman entity*) – автономні роботи (носії штучного інтелекту); б) протореальні – штучні носії міжнародних прав і обов'язків, які упорядковують свою активність відповідно до норм міжнародного права та мають можливість виступати учасником міжнародних відносин (віртуальна держава);

обґрунтовано концепт метадержави, під якою слід розуміти форму політико-правової організації влади, міждержавних зв'язків і відносин на глобальному рівні та окремо у метавсесвіті, яка отримує вираз у вигляді збалансованої системи, що забезпечує сталу комунікацію національних (суверенних) держав, наднаціональних утворень, транснаціональних корпорацій для якої обов'язковим є високий рівень цифровізації;

визначено поняття «глобальне право» як сукупність (симбіоз) положень і принципів міжнародного та національного права, характерними ознаками якої є: відповідність тенденціям до глобалізації, універсалізації та цифровізації; поєднання міжнародних, регіональних і національних рівнів; розмитість публічних і приватних вимірів;

встановлено поняття юридичної фікції як інструменту глобального права, під якою слід розуміти науково обґрунтований та нормативно визначений продукт абстрактного мислення, який використовується з метою створення моделі умовної правової реальності що діє (приміром – цифрова держава), це дозволяє підтримати стабільність правового регулювання та спрощує вирішення питань, за яких підтвердження фактичних даних потребує додаткових, або альтернативних, традиційним, процедур;

визначено спеціальні принципи права роботів (*Robot Law*) як компоненту глобального права, що мають бути закріплені на міжнародному рівні, а саме: принцип загальної поваги і захисту прав людини та людської гідності; принцип широкої робоетики (морально-етичні правила щодо роботів, адресовані людині, у поєднанні з правилами, адресованими автономним роботам); принцип бінарної комбінації правового положення роботів (урахування діаметрально протилежних прав, обов'язків і відповідальності для «мирних роботів» та «роботів війни»); принцип раціональної доцільності меж використання роботів (робот не повинен замінити людину – лише бути ефективним помічником); принцип мінімізації негативних наслідків функціонування роботів; принцип єдиної інфраструктури для законних, безпечних і надійних програм, що використовують штучний інтелект, і механізмів їх оновлення (*upgrade*); принцип міждержавної уніфікації правил, алгоритмів та інструментів нормативного регулювання відносин, учасниками яких є роботи;

удосконалено:

методологічно-категоріальний інструментарій сучасного міжнародного права з урахуванням відходу від класичної ієрархії методології юриспруденції на користь взаємодоповнюючого міжкомпонентного взаємозв'язку, який не тільки достатньо чітко характеризує побудову методологічного еkleктизму метамодерну, а й враховує трансформації механізмів ухвалення зовнішньополітичних рішень та непередбачуваність розвитку міжнародних відносин;

розуміння особливостей впливу зовнішніх факторів на міжнародні відносини в сучасному світі, зокрема основним вектором їх розвитку має стати збалансована, контрольована, заснована на пріоритеті прав і свобод людини взаємодія глобалізаційних і локалізаційних процесів;

підходи до розуміння ролі інформаційно-комунікаційних технологій у забезпеченні розвитку міжнародного права та його інструментів, питань цифрової трансформації в публічній сфері, інформаційно-аналітичного забезпечення зовнішньої політики держав з урахуванням реалій інформаційного суспільства, які вносять зміни не тільки у внутрішню політику різних за рівнем розвитку країн, а й у відносини між ними, у діяльність міжнародних організацій і фінансових груп, вплив інформаційного середовища на розвиток суспільства: датаїзм, техногуманізм, трансгуманізм тощо;

поняття та складові елементи універсализації як невід'ємної тенденції розвитку сучасного міжнародного права, в основі якої – об'єктивний процес інтеграції світової економіки, фінансів, засобів зв'язку, засобів масової інформації та інших засобів і сфер життя суспільства, глобальних викликів і небезпек, що відбивається як на еволюції права в цілому, так і на тенденціях його подальшого розвитку;

напрями, засади та орієнтири діалогу правових культур правових систем метамодерну з урахуванням впливу на національну систему міжнародних чинників, формування глобальних правових цінностей (в економіці, політиці, ідеології, правовому мисленні та культурі), тенденцій дуалістичної взаємодії внутрішнього саморозвитку та зовнішнього впливу, коли кожна держава розвивається на основі власних традицій, але з урахуванням факторів, запозичених у процесах акультурації;

набули подальшого розвитку:

положення щодо особливостей онтологічного пізнання в сучасній науці міжнародного права, уявлення про концептуальні ідеї та розуміння метамодерну як чергової епохи культури суспільства, що зумовлює монополізацію ролі держави в існуванні та розвитку права, визначення новітніх аспектів правового порядку та глобального світового порядку;

наукові розробки щодо розуміння ролі геополітичних складових у процесах організації та функціонування сучасних держав, підходів до особливостей співвідношення та перспектив розвитку міжнародної (міждержавної)

комунікації, загальнотеоретичних досліджень засад і механізмів соціального дистанціювання, (карантин, outsourcing та інші) у системі соціальних відносин сучасності;

поняття біоетики метаодерну як техно- та транс-гуманістичного виміру сучасних міжнародних відносин, питання моральності людської поведінки у біологічно-медичній галузі та у сфері охорони здоров'я стосовно її відповідності соціальним нормам і цінностям, межі медичного втручання в людський організм, правовідповідності використання біологічних наук з метою покращити умови життя (проблеми створення та інтродукції в біосферу трансгенних рослин і тварин, використання генетично модифікованих харчових продуктів, трансплантація, штучна креація органів та ін.).

Практичне значення одержаних результатів. Дисертація має теоретико-прикладний характер, її висновки і пропозиції становлять науковий та практичний інтерес і можуть бути використані:

у науково-дослідницькій сфері – для подальшого вивчення численних теоретико-методологічних проблем формування міжнародного правопорядку, створення необхідної теоретичної бази та поглиблення уявлень щодо його складових компонентів;

у правотворчості – в процесі вдосконалення та ухвалення нових міжнародно-правових актів, удосконалення національної законотворчої бази з урахуванням вимог глокалізації, універсалізації, цифрової трансформації та зміни біоетичних складових правового розвитку;

у навчальному процесі – при підготовці та проведенні занять з навчальних дисциплін «Міжнародне право», «Міжнародні відносини та зовнішня політика», «Право Європейського Союзу», «Проблеми теорії держави та права»; а також у процесах розроблення навчальної та навчально-методичної літератури із зазначених курсів;

у практичній юридичній діяльності – у процесах правотворчої та правозастосовної діяльності, процедурах організації міждержавних відносин, у формуванні пріоритетів державної політики.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконано авторкою самостійно. Наукові результати і висновки отримані дисертанткою на підставі особистих досліджень. Особистий внесок у публікаціях, виконаних у співавторстві, вказано у списку праць, опублікованих за темою дисертації.

У статті: Pasechnyk, O.V., Hendel, N.V. «International experience in the legal regulation of the circulation of medicines through the prism of the law of the world trade organization (Review)», авторкою зокрема визначено механізми міжнародно-правової регламентації обігу лікарняних препаратів і значення вказаних норм у формуванні біоетики міжнародного правопорядку. Визначено, що компонентом права на здоров'я є право на доступ до лікарських засобів. Однак для багатьох держав, що розвиваються, проблематично отримати патенти

на виробництво необхідних лікарських засобів або оплатити ліцензійний збір, що створює бар'єр для реалізації права на здоров'я. Відтак головним завданням СОТ, ВООЗ, ВОІВ є пошук компромісу між захистом прав інтелектуальної власності та правом на доступ до лікарських препаратів.

У статті: Пасечник О. В., Дудченко В. В. «Оксюморони метамодерну у правовій реальності», авторкою обґрунтовано поняття і роль метамодерну у правовій реальності та сформульовано поняття оксюморонів, які відображають особливості юридичного інструментарію найбільш доцільних і ефективних алгоритмів здійснення правового впливу на суспільні відносини епохи метамодерну.

У статті: Дудченко В. В., Пасечник О. В. «Теоретичні засади міжнародно-правових комунікацій сучасних держав», авторкою визначено сутність міжнародно-правових комунікацій та засади їх впливу на формування міжнародного правопорядку. Зокрема наголошується, що міждержавна комунікація є частиною предметної культури, яка забезпечує рух культурних сенсів у соціальному просторі та часі. Міжнародні відносини сучасності фокусуються на ефективній комунікації як механізмі розбудови системи зовнішніх зв'язків, що мають не тільки відповідати встановленим у міжнародному співтоваристві стандартам, а й враховувати якісні зміни щодо організації політичних процесів у міждержавних відносинах.

У статті: Дудченко В. В., Пасечник О. В. «Тенденції розвитку сучасного права», авторкою розкрито засади правової глобалізації, яка відображає не тільки просторові (кількісні), але й якісні зміни конституційних характеристик соціального і правового життя. Виявлено роль інформації у розвитку сучасного права, визначено засади формування і перспективи розвитку глобального права. Обґрунтовано, що основу правової глобалізації суспільних відносин в сучасних демократичних державах складають, перш за все, процеси правової модернізації та формування глобального права.

Апробація результатів дослідження. Висновки і положення дисертаційного дослідження обговорювалися на кафедрі загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія» і на кафедрі міжнародного права та порівняльного правознавства Міжнародного гуманітарного університету.

За темою дисертації була здійснена наукова доповідь на засіданні Південного регіонального центру Національної академії правових наук України, за результатами якої була отримана позитивна експертно-консультативна оцінка проведеної роботи та отриманих наукових результатів.

Основні положення дисертації доповідалися на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Розвиток співробітництва між Європейським Союзом та Україною» (м. Львів, 20 травня 2023 р.); «Актуальні проблеми прав людини, держави та вітчизняної правової системи» (м.

Дніпро, 2–3 квітня 2021 р.); «Розвиток державності та права в Україні: реалії та перспективи» (м. Львів, 17–18 вересня 2021 р.); «Актуальні проблеми реформування системи законодавства України» (м. Запоріжжя, 28–29 січня 2022 р.); «Верховенство права у процесі державотворення та захисту прав людини в Україні» (м. Одеса, Україна, 11–12 лютого 2022 р.); «Рівень ефективності та необхідність впливу юридичної науки на нормотворчу діяльність та юридичну практику» (м. Харків, 21–22 січня 2022 р.); «Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених» (м. Одеса, Україна, 18 листопада 2022 р.), а також на Всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Актуальні питання розвитку правової системи у сучасній Україні» (м. Рівне, 23–24 грудня 2021 р.).

Публікації. Основні теоретичні та практичні висновки, положення і пропозиції дисертаційного дослідження викладено в 23 наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України; у 4 наукових статтях, опублікованих у зарубіжних періодичних виданнях (Web of Science Core Collection та Scopus), а також у 8 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації зумовлені метою і завданнями дослідження. Дисертація складається з анотації, вступу, 5 розділів, що містять 19 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (584 найменування, що становить 56 сторінок), додатків (5 сторінок). Загальний обсяг дисертації становить 497 сторінки, з яких основний зміст – 412 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження, зазначається зв'язок обраної теми з планами науково-дослідних робіт, сформульовано мету і завдання дослідження, визначено об'єкт, предмет і використані методи дослідження, викладено наукову новизну роботи, висвітлено практичне значення й апробацію результатів дослідження, наведено публікації за темою дослідження.

Розділ 1 «Методологічні засади дискурсу загальнотеоретичного пізнання міжнародного правопорядку в умовах формування нової суспільно-політичної реальності» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 1.1. «**Онтологічне пізнання у сучасному міжнародному праві: передумови метамодерну**» надається загальна характеристика концепціям праворозуміння, використання яких дозволяє по-новому переосмислити питання і виклики сучасного міжнародного права. Обґрунтовується доцільність центрування наукових досліджень стосовно антропологічних цінностей за умови врахування тенденцій глокалізації, діджиталізації й універсалізації.

Виокремлено компоненти метамодерністського праворозуміння, такі як інтегративна осциляція, емоційно-афективне сприйняття, інтерсуб'єктивний людиноцентризм.

Акцентується увага на закономірних процесах поступової зміни парадигм пізнання і розуміння природи міжнародного права та безперервність наукових пошуків онтологічної природи правової реальності. Зазначені коливання, розуміння складових їх амплітуди, швидкості настання, прямий та зворотній зв'язок із цивілізаційним розвитком суспільства стають вагомими засадами осягнення біфуркаційних метаморфоз метамодерну та перспектив розвитку сучасного міжнародного права.

У підрозділі 1.2. «Поняття та характеристики суспільно-політичної реальності метамодерну» обґрунтовується, що міжнародний правопорядок є відображенням не тільки певної сукупності правовідносин, але й факторів організації та здійснення комунікацій між суб'єктами міжнародного права, що забезпечують його соціально-економічні, соціально-політичні та юридичні складові. Міжнародний правопорядок завжди є об'єктивним виразом фактичного стану відносин, які регламентовані нормами міжнародного права і відповідають актуальним потребам світового співтовариства. Зазначена відповідність має враховувати не лише правонормативний, але й культурологічний та філософський рівні.

У зазначеному аспекті особливу роль отримує врахування впливу факторів, що створюються за результатом зміни парадигми сприйняття об'єктивної реальності, черговим етапом якої стало формування метамодерну – глобального, міждержавного мультикультурного процесу (реальності), що проявляється у «коливанні» (осциляції) між двома протилежностями (модерн і постмодерн) та можливістю одночасного використання їх культурного надбання відповідно до загальносвітових тенденцій пошуку універсальності та універсалізації, зокрема вирішення проблемних питань функціонування сучасного міжнародного правопорядку. Саме парадигма метамодерну забезпечує методологічну можливість відходу від лінійного способу сприйняття реальності, перш за все у сфері міжнародного права.

У підрозділі 1.3. «Методологія метамодерністського дослідження міжнародного правопорядку» підкреслено важливість використання синкретичного підходу, в рамках якого можна проводити дослідження окремих складових міжнародного правопорядку в проєкціях діаметрально-протилежних рівнів (приміром, реального та віртуального світів).

Синкретичний підхід має належний потенціал для подолання труднощів при охопленні вельми широкого поля міжнародного правопорядку завдяки залученню численного методологічного інструментарію сучасної науки міжнародного права. Синкретичне мислення здатне активно корелюватися з буттям, відтворювати трансгресію моделей і зв'язків, їх розвиток у взаємодії

з середовищем. В умовах глобальної відкритості сьогочасного інформаційно-комунікаційного простору таке мислення надає нові можливості пізнання та підстави для обґрунтування місця і ролі цифрової складової в сучасному житті.

Не заперечуючи основоположної ролі порівняльно-правового й формально-юридичного методів у пізнанні міжнародно-правових явищ, обґрунтовується методологічний еkleктизм як своєрідне «породження» методологічного плюралізму в тому розумінні, що він виключає лінійність процесів пізнання, не заперечуючи проти обрання будь-якої моделі, типу, підходу, інтерпретації. Метамодерністська методологія проявляється як еkleктична горизонталь (площина) взаємодоповнюючих методологічних підходів та інструментів, що дозволяє не тільки визначити певне поняття, але й провести перевірку його допустимості й істинності з позиції діаметрально протилежних станів. Вихідною умовою є відмова від моністичних засад на користь синтезуючого плюралізму та додатковості.

У підрозділі 1.4. «Метамодерністські складові міжнародних відносин та міжнародного правопорядку» аналізується роль процесів діджиталізації, техногуманізації та датаїзму в модернізації окремих компонентів міжнародного правопорядку. Світ діджиталізується, інформація стає ключовим ресурсом і інструментом. Цифрове стає поряд із природнім. Соціальні комунікації наразі проходять процес суттєвої трансформації під впливом інформаційно-комунікативних технологій. У рамках загального процесу цифрових перетворень відбувається формування нових соціально-економічних і політичних відносин, вдосконалюються механізми міжнародно-правового регулювання та забезпечення міжнародного правопорядку.

Технології приносять зміни і в алгоритми функціонування міжнародного правопорядку, вони не лише породжують раніше невідомі моделі комунікацій, але й формують новітні напрями правового впливу (приміром, право роботів). Процеси діджиталізації міждержавних відносин суттєво стимулюють розвиток глобального права та інформаційного суспільства. Як наслідок виникає об'єктивна потреба в модернізації міжнародно-правових регуляторів, їх пристосуванні до дедалі швидших темпів життя, до розв'язання завдань, які зумовлюють підтримання якісно високого рівня міжнародного правопорядку метамодерну.

Розділ 2 «Міжнародно-правові орієнтири формування глобального права й міжнародного правопорядку» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1. «Джерельна архітектура сучасного міжнародного права як системоутворююча компонента міжнародного правопорядку» визначається, що серед напрямів розвитку міжнародного права в умовах глобалізації слід виокремити перш за все тенденції до універсалізації та уніфікації. Сучасне міжнародне право відображає наявний рівень свободи, воно інтерактивне, динамічне і певною мірою гнучке. Воно відкрите до збагачення

новими компонентами, корелює з правовими традиціями та відповідає вимогам часу, але залишається незмінним за своєю суттю.

Окреслено основні характерні риси джерельної архітектури сучасного міжнародного права:

1) різноманітність (можуть бути створені різними суб'єктами міжнародного права, такими як держави і міжнародні організації, та іншими суб'єктами, мати різні форми закріплення);

2) загальність (міжнародне право є загальним для всіх суб'єктів міжнародного права, тобто його норми і принципи застосовуються до всіх без винятку, при цьому забезпечується рівність їх прав та обов'язків);

3) варіативність (можуть змінюватися та розвиватися залежно від потреб міжнародного співтовариства і нових викликів, що виникають у світі);

4) здатність взаємодіяти (різні джерела міжнародного права можуть взаємодіяти між собою та з іншими системами, такими як національне право);

5) суспільна цінність (міжнародне право має на меті захист прав людини, збереження миру та безпеки у світі, забезпечення економічного і соціального прогресу, тобто міжнародне право має значну суспільну цінність та впливає на життя людей у всьому світі);

6) універсальна обов'язковість (джерела міжнародного права можуть мати різні виміри забезпечення обов'язковості виконання: від *hard law* до *soft law*. Водночас окремі норми міжнародного права є імперативними, тобто не можуть бути змінені або звільнені від їх виконання договором чи угодою між державами, зокрема щодо заборони на геноцид, вбивство, рабство, піратство та інші міжнародні злочини).

Отже, сучасна система джерел міжнародного права, безперечно, є багатовекторною, включає різні за юридичною силою форми закріплення, пов'язані між собою механізмами впливу, проте об'єднані спільною метою – належним упорядкуванням міжнародних відносин.

У підрозділі 2.2. «Юридичні фікції у міжнародному праві як особливі інструменти підтримання належного рівня функціонування правопорядку» підкреслено значущість юридичних фікцій у сучасному міжнародному праві. Виокремлено можливості, які вони надають у спектрі вирішення проблем міжнародних відносин. Ефективність використання юридичних фікцій можна встановити як на національному рівні, так і на міжнародному, що пов'язано з постійним розвитком відносин і новими викликами, що постають перед суб'єктами міжнародного права через процеси глобалізації та цифровізації.

Незважаючи на складнощі, використання юридичних фікцій є важливим інструментом у розвитку права та захисті прав людини. Вони можуть допомогти розв'язувати складні правові ситуації та вирішувати проблеми, що виникають при застосуванні норм права. Однак на рівні доктрини міжнародного права ми

можемо констатувати відсутність розробленої та остаточно сформованої теорії юридичних фікцій.

Використовуючи юридичні фікції, міжнародні суб'єкти отримують можливість вирішити проблемні аспекти міжнародних відносин і надати стійкості та стабільності системі міжнародно-правового регулювання. Юридичні фікції у міжнародному праві створюють альтернативні алгоритми впорядкування завдань, щодо яких фактичні дані не завжди відповідають дійсності. Вони мають необхідний потенціал для визначення неіснуючих явищ існуючими, чим допомагають досягати втілення у життя завдань міжнародно-правового правопорядку.

У підрозділі 2.3. «Robot law (право роботів) як складова сучасного глобального права» підкреслено, що право роботів – це новітній міжгалузевий правовий масив, що має прояв як на національному, так і на регіональному й міжнародному рівнях. Це право швидко розвивається та матиме великий вплив на весь світ.

На найбільш загальному рівні ми можемо поділяти роботів на два типи: мирні роботи та роботи війни. Такий поділ має не лише технічне (формальне), але й цілком змістовне (сутнісне) значення для розуміння природи права роботів (Robot Law), оскільки для цих двох типів формуються кардинально протилежні завдання, а відтак і механізми, програми й алгоритми їх досягнення.

Всесвітня комісія ЮНЕСКО з етики наукових знань і технологій (КОМЕСТ) в 2016 р. опублікувала «Попередній проєкт доповіді КОМЕСТ з етики робототехніки», де говориться про можливість вбудовувати роботам систему етичних норм шляхом програмування за допомогою етичних кодів, спеціально розроблених для попередження небезпечної поведінки.

До загальних принципів права роботів (Robot Law) слід відносити: правову визначеність, пропорційність, законність, використання міжгалузевих інститутів. До спеціальних принципів права роботів (Robot Law) слід відносити: принцип загальної поваги і захисту прав людини та людської гідності; принцип широкої робоетики; принцип бінарної комбінації правового статусу роботів (врахування діаметрально протилежних прав, обов'язків і відповідальності для «мирних роботів» та «роботів війни»); принцип раціональної доцільності меж використання роботів; принцип мінімізації негативних наслідків функціонування роботів; принцип єдиної інфраструктури для законних, безпечних і надійних програм, що використовують штучний інтелект, та механізмів їх оновлення (upgrade); принцип міждержавної уніфікації правил, алгоритмів та інструментів нормативного регулювання відносин, учасниками яких є роботи.

Право роботів (Robot Law) є частиною ІТ-права, яке, своєю чергою, виступає невід'ємним компонентом формування міжнародного правопорядку і розвитку глобального права сучасного суспільства.

У підрозділі 2.4. «Варіативність розвитку форми, змісту й структури глобального права» констатовано, що глобалізація породжує нові світові проблеми, які міжнародне право має вирішувати. Основним поштовхом для розвитку міжнародної інтеграції та формування глобального права є необхідність створення універсальних механізмів правового регулювання при вирішенні глобальних проблем, до яких належать: міжетнічні та релігійні розбіжності, колізія принципів цілісності територіальних кордонів та право націй на самовизначення, поширення тероризму, міграція населення, екологічна криза, регулювання нерозповсюдження ядерної зброї, кіберзлочинність та ін.

Спробами вирішення окремих із зазначених проблем є Хартія Землі, в якій пропонується створити глобальне суспільство для розвитку людства у справедливому, стійкому світі, а також Глобальна хартія Зелених, яка заявляє про розвиток глобального партнерства і містить такі принципи, як екологічна мудрість, ненасильство, повага до однаковості тощо. Можливість створення глобального права в процесі такої взаємодії залежить від перспектив формування «єдиної» світової правової культури. Сьогодні домінуючим напрямом є існування загальнолюдських цінностей, що сформувалися в результаті міжнаціональної взаємодії. Мультикультуралізм полягає у змішанні культур з метою їх взаємного проникнення, збагачення і розвитку в загальнолюдському руслі масової культури. Це означає можливість неконфліктного співіснування в одному соціальному просторі багатьох різнорідних культурних спільнот, що, по суті, є соціальним фундаментом розвитку глобального права.

Якщо в класичному міжнародному праві держава була в центрі, зміщуючи собою зокрема фізичну особу, то глобальне право, навпаки, ставить в центр індивіда, є правом людської спільноти, яка складається з індивідів. Таким чином, міжнародне право початку ХХІ ст. торує шлях від класичного (вестфальського) етатизму до універсалізму, перетворюючись з міждержавного на право світової спільноти.

Розділ 3 «Наднаціональні та інші суб'єкти міжнародного правопорядку» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 3.1. «Традиції та новації у розумінні міжнародної правосуб'єктності» наголошено, що одним із ключових питань, яке певним чином стало поштовхом для розвитку наукових досліджень у сфері міжнародного права, є проблема загальнотеоретичного визначення природи суб'єктів сучасного міжнародного права та компонентів їх правосуб'єктності. На жаль, навіть і зараз остаточної, загальнотеоретичної та збалансованої відповіді на таке питання немає. Більш того, революційні метаморфози сучасного інформаційно-комунікаційного світу додають новітні виклики до цієї проблематики.

Як загальна ознака всіх суб'єктів міжнародного права, міжнародна правосуб'єктність передбачає здатність таких суб'єктів підпорядковуватися чинним міжнародно-правовим нормам і брати участь у міжнародних правовідносинах – саме в цьому сенсі міжнародна правосуб'єктність стає критерієм як ідентифікації, так і відмежування суб'єктів міжнародного права, які розмежовуються за змістом правосуб'єктності.

Розглядаючи міжнародну правосуб'єктність як особливу юридичну властивість, якісну міру характеристики суб'єкта, виокремлюють загальну правосуб'єктність, галузеву правосуб'єктність і спеціальну правосуб'єктність. Під загальною правосуб'єктністю розуміється здатність бути суб'єктами міжнародного права взагалі. Таку правосуб'єктність мають лише суверенні держави. Під галузеву правосуб'єктністю розуміється здатність бути учасниками правовідносин у певній галузі міжнародних відносин. Таку правосуб'єктність мають міжнародні міжурядові організації. Спеціальна правосуб'єктність – це здатність бути учасниками лише певного кола відносин у рамках окремої галузі міжнародного права (наприклад, фізичні особи у відповідності до норм Загальної декларації прав людини 1948 року (ст. 6), Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 року (ст. 2) тощо).

Доцільним вбачається виокремлення також первинної та похідної правосуб'єктності. Критерієм такої градації слід вважати основу її виникнення. Наприклад, правосуб'єктність держав відносять до первинної, оскільки її основою є суверенітет. Правосуб'єктність інших суб'єктів міжнародного права (державоподібних утворень, міжнародних міжурядових організацій, а іноді й націй та народів, які борються за своє звільнення) є вторинною, похідною, оскільки підставою їхньої правосуб'єктності є воля держав, які укладають договори про наділення будь-якого політико-територіального чи іншого утворення якістю суб'єкта міжнародного права (вільні міста, вільні території тощо).

Значення міжнародної правосуб'єктності полягає, по суті, в такому: 1) це властивість, якої суб'єкти міжнародного права набувають в силу міжнародно-правових норм; 2) вона є не лише юридичною, а й суспільно-політичною властивістю суб'єкта міжнародного права; 3) вона базується на свободній волі конкретного суспільно-політичного утворення на міжнародній арені; 4) вона виражає юридичну здатність суб'єктів міжнародного права самостійно здійснювати свої права й обов'язки та забезпечувати їх виконання.

У підрозділі 3.2. «Наднаціональність як одна з визначальних характеристик сучасних суб'єктів міжнародного правопорядку» визначено, що наявність наднаціональних інституцій є характерною рисою сучасних міжнародних відносин.

Хоча поняття «наднаціональність» не закріплено на законодавчому рівні, а його зміст визначається лише в доктрині міжнародного права, сутність цього явища визначається інтересами держав-учасниць, які відображені в статуті, та діяльністю міжнародних організацій, асоціацій, союзів тощо.

Наднаціональність виникає на етапі реалізації цілей і завдань міжнародної організації, визначених установчим договором або іншими міжнародними договорами організації, а суверенні держави-учасниці закріплюють у своєму законодавстві положення про можливість передачі державою прав міжнародним організаціям.

Наднаціональність окремих організацій виявляється за потреби ухвалення відповідних положень, розпоряджень чи рішень, обов'язкових для виконання окремими установами такого об'єднання (асоціації тощо). В інших випадках відносини між союзом (організацією) та його державами-учасницями слід кваліфікувати як традиційні міждержавні відносини.

У сучасних умовах розвитку і трансформації міжнародних відносин характерною рисою таких відносин є наявність наднаціональних інститутів, які здійснюють відчутний вплив на існування міжнародного правопорядку.

У підрозділі 3.3. «Правові засади та перспективні напрями організації міжнародних відносин у сучасному світі» обґрунтовано, що важливою запорукою розвитку світового співтовариства, інституційним середовищем якого виступають різноманітні суб'єкти (актори), що взаємодіють на світовій арені, є наявність ефективних міжнародних, регіональних, національних правових норм, принципів і загальних культурних, морально-етичних цінностей. Зазначені принципи можна класифікувати на дві групи: принципи, що стосуються підтримки миру і безпеки, та принципи міжнародного співробітництва. Сучасні міжнародні відносини можуть бути правомірними, а міжнародний правопорядок збалансованим лише за умови їх відповідності основним принципам міжнародного права, що, своєю чергою, є основним найважливішим юридичним орієнтиром при виробленні політики кожної держави. До тенденцій моделювання архітектури сучасних міжнародних відносин слід відносити: асиметричну симетрію глобальної різноманітності міжнародних відносин; інформаційно-технологічну експоненту розвитку; імперативний вплив наднаціональних і транснаціональних міжнародних акторів на держави; пошуки моделі побудови метадержави.

Формується глобальна політична система, елементами якої є держави, але окрім держав світова спільнота визначається міжнародним громадянським суспільством, інтересами та захистом індивіда, позадержавними інтересами (часто з метою захисту прав людини чи докільля ця спільнота виступає проти інтересів держав, якщо останні порушують згадані цінності або не достатньо ефективно їм сприяють). Держави у світовій спільноті, будучи її елементами, стають підпорядкованими її інтересам (загальним, спільним інтересам

людства) і зазвичай несуть відповідальність за їх порушення чи протидію їм (інститут гуманітарної інтервенції за Статутом ООН, відповідальність держав за порушення прав людини, встановлена на регіональних та універсальному рівнях та ін.).

Відтак магістральним напрямом функціонування системи міжнародних і міждержавних відносин є протистояння анархії та глобальним викликам сьогодення, що передбачає наявність спільних інститутів, норм і цінностей, котрі створюють умови для існування, безпеки і розвитку держав, їх взаємодії на міжнародній арені.

У підрозділі 3.4. «Метадержава як новий вимір міжнародно-правової реальності в контексті формування глобального світового порядку» зазначено, що міжнародні актори починають створювати свої конгломерації, які мають наскрізні горизонтальні структури. В результаті процесу інтернаціоналізації цінностей і ціннісних орієнтацій механізми організації міжнародних відносин суттєво трансформуються. Створюється нова модель, яка передбачає насамперед свободу багатоманітності, мультикультурності, а відтак і формування метадержави як особливого суб'єкта міжнародних відносин, структурна та змістовна організація якої дозволяє вирішити кризову ситуацію конфлікту інтересів тріади ключових акторів сучасних міжнародних відносин, а саме – розвинених держав, наднаціональних утворень і транснаціональних корпорацій.

Метадержава є науковим концептом, сформованим у рамках втілення в життя прогностичної функції науки міжнародного права. Це форма політико-правової організації влади, міждержавних зв'язків і відносин на глобальному рівні та окремо у метавсесвіті, яка отримує вираз збалансованої системи, що забезпечує сталу комунікацію держав (суверенних), наднаціональних утворень і транснаціональних корпорацій, для якої обов'язковим є високий рівень цифровізації.

На тлі всіх тих суперечностей, зумовлених глобалізаційними та глокалізаційними процесами, на тлі кризи механізмів забезпечення міжнародного правопорядку саме метадержава є одним із компонентів вирішення зазначених викликів.

Формування метадержави вбачається як логічний етап розвитку міжнародних відносин. Її виникненню передують модернізація і трансформація традиційних механізмів організації публічної влади суверенних держав і міждержавної взаємодії, використання цифрового середовища (в тому числі і для генерування площини свого буття), врахування загальних закономірностей та випадковостей розвитку. Виникнення метадержави невід'ємно пов'язано із залученням широкого кола міжнародних акторів.

Розділ 4 «Цивілізаційна синкретика міжнародного правопорядку епохи метамодерну» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 4.1. «Глокалізм як визначальний напрям форми і змісту міжнародно-правового розвитку» визначено, що глокалізація є поєднанням глобалізації та локалізації, яка не протиставляє загальному унікальне, а визначає оптимальні й ефективні моделі поєднання засобів реагування на протилежні напрями розвитку сучасних міжнародних відносин. Парадигма глокалізації повністю відповідає синкретичному підходу метамодерну, враховує можливі колювання та відхилення, має чіткі й незмінні цілі та інструменти їх досягнення.

Вплив глокалізаційних процесів на міжнародні відносини поступово проявляється у таких факторах: 1) зростання ролі окремих держав у формуванні економічної складової інформаційно-комунікаційних процесів і, як результат, зміна системи джерел сировини та ресурсів, підвищення ролі інформації та інтелектуальної власності; 2) розширення практик *outsourcing* та свободи вибору професійного розвитку; 3) універсалізація стилю життя; 4) демонополізація ролі суверенної держави у всіх сферах; 5) зміна домінуючих акторів світової геополітики; 6) гендерна революція (від паритетності чоловіка й жінки у всіх можливих сферах реалізації до розширення наявної системи гендерної класифікації); 7) нова біоетика, трансгуманізм і робоетика як невід’ємна складова соціуму; 8) формування нової релігії, можливо, на засадах конструктивного перегляду датаїзму; 9) правосуб’єктивізація роботів; 10) остаточне затвердження вихідних засад міжнародного правопорядку метамодерну.

У підрозділі 4.2. «Субстанціональність міжнародного правопорядку метамодерну, поняття та складові компоненти» доведено, що міжнародний правопорядок є основою стабільності та розвитку у міжнародних відносинах і глобального світового порядку. Він засновується на правилах і принципах, якими керуються держави та інші суб’єкти міжнародного права у своїй діяльності. Інститути міжнародного правопорядку є фундаментальним фактором у формуванні глобального світового порядку, сприяючи досягненню сталого розвитку, миру і співпраці між державами та іншими міжнародними акторами, вони є інструментом забезпечення правової стабільності та безпеки у світовому співтоваристві, що уможливує забезпечити довгострокові інтереси всіх суб’єктів міжнародних відносин.

Інститути міжнародного правопорядку визначають норми та принципи, спрямовані на забезпечення миру, стабільності, безпеки та розвитку в міжнародному співтоваристві. Вони здатні впливати на вирішення глобальних проблем, відповідати на виклики транснаціонального характеру та забезпечувати захист прав людини.

До системи ознак інститутів міжнародного правопорядку належать: 1) наявність правових норм (як твердого, так і м’якого права), які регулюють конкретну предметну сферу; 2) сукупність відносин, що виникають у сфері міжнародної комунікації; міжнародний правопорядок базується на міжнародних

відносинах, що регулюються відповідними правилами поведінки у тому числі, але не виключно нормами *jus cogens*; 3) особливі суб'єкти, які мають різний правовий статус, але суттєво впливають на стан міжнародного правопорядку та порядок його формування; 4) взаємозв'язок між національним, регіональним і міжнародним рівнями правового регулювання; 5) право на суверенітет; 6) антропоцентризм як зосередженість на правах людини, створення норм і механізмів для захисту прав людини на міжнародному рівні; 7) особливі механізми забезпечення виконання норм і відновлення належного стану міжнародного правопорядку.

У підрозділі 4.3. «Тенденції модернізації міжнародного правопорядку в контексті діалогу правових культур метамодерну» обґрунтовано, що формування міжнародного правопорядку метамодерну має відповідати певним загальним орієнтирам розвитку, зокрема: збереження та раціонального використання природного середовища; ефективної взаємодії з іншими соціальними системами; досягнення певного рівня і стану в розвитку міжнародних правовідносин, які визначаються фактичним ступенем розвитку міжнародної економіки і політики, характером і сукупністю інтересів учасників міжнародного правопорядку; розбудова моделей мирної та партнерської взаємодії учасників міжнародного правопорядку; розроблення механізмів, спроможних вчасно адоптуватися та реагувати на розвиток і зміну відносин сучасного світу.

Формування сучасного міжнародного правопорядку має засновуватися на врахуванні можливостей синкретичного поєднання та вироблення механізмів збалансованого функціонування, різноманітних системних компонентів міжнародних відносин. Зазначене поєднання дозволить вийти на зовсім інший рівень діалогу світових правових культур.

Розкриваючи природу діалогу правових культур правових систем метамодерну, необхідно враховувати, що людська цивілізація вступила в новий етап свого розвитку, що характеризується усвідомленням взаємозв'язку і взаємодії народів, країн, культур. Взаємодія правових культур є невід'ємним фактом розвитку міжнародних відносин. Національна правова культура в «чистому вигляді» практично не може бути ізольованою від зовнішнього впливу. На формування і розвиток правової культури з кожним десятиліттям все більший вплив здійснюють зовнішні та міжнародні чинники.

Діалог є пошуком підстав загального, здатного з'єднувати різні культури, виступати як спосіб збереження відкритості культурного простору, завдяки чому виникають зв'язки як зі світовою (зовнішній діалог), так і національною (внутрішній) культурою. Дослідження правових аспектів міжкультурної взаємодії дозволяє виявити, що правові системи різних держав перебувають в постійному «культурному діалозі». Правова культура конкретного суспільства збагачується за рахунок фрагментів інших правових культур.

Міжнародний правопорядок метамодерну стимулює розроблення ефективних механізмів діалогу правових культур наявних правових систем, які мають бути засновані на загально визнаних людських цінностях, розумінні необхідності забезпечення раціональної екологічної політики, наявності дієвих процедур підтримки світової безпеки та технологічно-досконалих інструментів, відповідних потребам інформаційного суспільства.

У підрозділі 4.4. «Глобальний світовий порядок як модель нової міжнародно-правової реальності» зазначено, що глобальний світовий порядок є складним і багатогранним явищем, яке визначає співвідношення та взаємодію різноманітних суб'єктів у міжнародному співтоваристві. Завдяки швидкому розвитку міжнародних відносин, транснаціональних процесів і зростанню глобальних викликів, питання глобального світового порядку стає надзвичайно актуальними для юридичної науки та міжнародної політики.

Глобальний світовий порядок має свою дуальну природу, котра передбачає як взаємозалежність та співпрацю, так і конкуренцію та ризики. Стабільність і стабільність глобального світового порядку залежать від здатності міжнародної спільноти пристосовуватися до нових викликів, знаходити спільні рішення та забезпечувати правову рівновагу. Зважаючи на складний розподіл сил і інтересів, забезпечення стабільного та справедливого глобального світового порядку вимагає ефективної співпраці між державами, міжнародними організаціями та іншими акторами міжнародних відносин.

Глобальний світовий порядок повинен мати ознаки стабільності. З метою подолання глобальних викликів і вирішення глобальних проблем світова спільнота повинна діяти як єдиний організований політичний конгломерат, і саме у зазначеному вимірі стає можливим забезпечити рівновагу сил, диверсифікацію інтересів, розвиток міжнародних інституцій, гнучку геополітику, наявність здорової конкуренції та інновацій.

Для досягнення ідеологічної концепції глобального світового порядку в умовах гармонічної стабільності міжнародних відносин єдиного політичного конструкту необхідна наявність певних передумов – політичних, економічних і соціокультурних факторів впливу. Держави спроможні досягати своїх цілей шляхом співпраці та взаємодії в рамках міжнародних організацій і систем колективної безпеки.

Розділ 5 «Міжнародно-правовий розвиток та його вплив на формування міжнародного правопорядку» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 5.1. «Перспективи розвитку комунікаційних механізмів міжнародного правопорядку» визначено, що міжнародні взаємозв'язки сучасності проявляються у прагненні держав світу до комунікативної діяльності, оскільки завдяки цьому вирішується низка завдань щодо побудови взаємовідносин держави і суспільства, державної влади та громадськості. Формуються нові підходи, методи та технології міждержавних комунікацій:

від розбудови стійких зв'язків між громадянським суспільством і державою до створення унікальних правових алгоритмів.

Міждержавні комунікації необхідно аналізувати як системну сукупність компонентів, інформаційних мереж і служб, що мають матеріально-технічні ресурси та професійні кадри. Міждержавна комунікація є частиною предметної культури, яка забезпечує рух культурних смислів у соціальному просторі та часі. Міждержавні комунікації відображаються як шлях впливу на поведінку соціуму протягом певного періоду, використовуючи організований набір комунікаційних заходів і участь масиву медіа-повідомлень у багатьох каналах для створення необхідних умов для людини і суспільства.

Міжнародні комунікації сприяють поширенню впливу в міжнародному середовищі, вирішенню геополітичних завдань, формуванню нової архітектури сучасної системи міжнародних відносин. Функції міжнародних акторів щодо забезпечення національних інтересів, зумовлених зростанням конкуренції впливів і параметрів політичного позиціонування в системі глобальних взаємодій, істотно трансформуються і спонукають до комплексного використання інноваційного ресурсу, включаючи до активів зовнішньополітичних стратегій комунікаційний інструментарій як прямого, так й опосередкованого впливу.

Міжнародні відносини сучасності фокусуються на ефективній комунікації як механізмі розбудови системи зовнішніх зв'язків, що мають не тільки відповідати встановленим у міжнародному співтоваристві стандартам, але й враховувати якісні зміни, щодо організації політичних процесів які забезпечують стабільність міжнародного правопорядку.

У підрозділі 5.2. «Міжнародно-правові аспекти трансформації системи соціальних відносин сучасності як біхевіористські засади міжнародного правопорядку» звертається увага на використання особливих технологій впливу міжнародних суб'єктів на організацію життєдіяльності сучасного суспільства (соціальне дистанціювання, віддалений доступ до праці, інформатизація).

Життя сучасної людини як біосоціальної істоти пов'язано зі спілкуванням з іншими людьми, але право людини на соціальні комунікації та на спілкування із собі подібними не має прямого юридичного закріплення. Хоча як на міжнародному, так і на національному рівні є нормативні приписи, які регламентують окремі права і свободи, пов'язані з комунікацією.

Соціальні комунікації сьогодні проходять процес суттєвої трансформації під впливом інформаційних технологій. У рамках загального процесу перетворень комунікаційних систем відбувається формування нових соціально-економічних відносин, вдосконалюються механізми ефективного міжнародно-правового регулювання. Враховуючи, що міжнародний правопорядок, як і будь-який інший вид правопорядку, перш за все пов'язаний із забезпеченням

комфортного співіснування людей (суспільства), то необхідність його збагачення інструментами, відповідних їх потребам, є запорукою не тільки ефективного міжнародно-правового регулювання, але й сталого розвитку світового співтовариства.

У підрозділі 5.3. «**Біоетика метамодерну як світоглядна основа пошуку нових зв'язків між суб'єктами міжнародного права та розвитку постмодерністської парадигми міжнародного правопорядку**» визначено міжнародно-правові аспекти трансформацій системи соціальних відносин сучасності та біоетику метамодерну як світоглядну основу перспектив пошуку нових моделей комунікації середовища міжнародного правопорядку метамодерну.

До ознак нової соціальної ролі людини метамодерну як особливого суб'єкта міжнародного права можна віднести такі характеристики: носій високотехнологічних знань; має доступ до величезного обсягу інформації, вміє нею користуватися; занурення у інтернет комунікації; індивідуалізованість – за архітектурою світу сучасних комунікацій, спільне замінюється множиною індивідуального; ізольованість – прийняття моделей соціального дистанціювання як необхідних компонентів безпеки; зміна традиційних моделей організації праці – від класичної роботи за встановленим режимом до виконання індивідуально визначених завдань у будь-якому зручному місці в оговорений термін (ненормованість організації праці, фріланс, аутсорсинг та ін.); зміна ціннісних орієнтирів (інформація та комунікація стають системоутворюючими факторами).

Розбудова нового світу, світу нових можливостей, світу знань та умінь, потребує значних зусиль, які мають бути засновані на засадах добра, справедливості, свободи, поваги до людської гідності та віри в природні права людини. Генеза міжнародного права відбувається у напрямку затвердження та створення умов для належної реалізації та захисту прав і свобод, підтримки високого позитивного рівня міжнародного правопорядку.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і подано вирішення важливої наукової проблеми, що полягає в комплексному аналізі концептуалізації міжнародного правопорядку в умовах суспільно-політичної реальності метамодерну.

За результатами наукового дослідження сформульовано такі висновки:

1. Розкрито особливості онтологічного пізнання у сучасному міжнародному праві та виділено визначальні характеристики суспільно-політичної реальності метамодерну.

Зокрема встановлено, що наукові дослідження метамодерну постають як етап розвитку науки постмодерну, заснований на розширенні об'єктів її пізнання і модернізації арсеналу методології наукового дослідження. Метамодерн пропонує синкретизм, який надає можливість особливому вектору пізнання – з'єднання різнопорядкових компонентів без їх об'єднання, і саме з позицій такого підходу стає можливим всебічне дослідження сучасного міжнародного правопорядку. Парадигма метамодерну забезпечує методологічну можливість відходу від лінійного способу сприйняття правової реальності, а відтак – пошуків альтернативних механізмів вирішення глобальних міжнародних проблем.

Метамодерн характеризується як глобальний міждержавний мультикультурний процес (реальність), що проявляється у «коливанні» (осциляції) між двома протилежностями (модерн і постмодерн) та можливістю одночасного використання їх культурного надбання відповідно до загальносвітових тенденцій пошуку універсальності й універсалізації, у тому числі – до вирішення проблеми встановлення соціальної ролі глобальної різоми сучасного міжнародного права.

З одного боку, це стимулює закономірні процеси поступової зміни парадигм пізнання та розуміння міжнародного правопорядку, а з іншого – безперервність наукових пошуків онтологічної природи правової реальності. Зазначені коливання – розуміння складових, їх амплітуди, швидкості настання, прямий і зворотній зв'язок із цивілізаційним розвитком суспільства – стають вагомими засадами досягнення біфуркаційних метаморфоз метамодерну та перспектив розвитку сучасного міжнародного права.

2. Визначено ключові особливості методології метамодерністського дослідження міжнародного правопорядку. Враховуючи, що процеси соціальних трансформацій зумовлюють зміну взаємовідносин суб'єктів міжнародного права та надають імпульс щодо розширення їх кола й адаптації до вимог сучасних міжнародних відносин, мають розширитися і світоглядні та методологічні ресурси пізнання міжнародного правопорядку метамодерну.

Поряд із традиційними для міжнародного права формально-юридичним і порівняльно-правовим методами пізнання, особливого значення набуває використання синкретичного підходу, в рамках якого враховуються надбання юридичного та легістського типів праворозуміння, «вихідна ідея» та «матеріальна основа» міжнародного права, постійні та змінні засади його природи. Синкретичний підхід дозволяє поєднувати самостійні, а подекуди й протилежні стани (приміром, реальний і віртуальний світи). Синкретика – це стабілізуючий елемент метамодерну, який уможливорює встановити стійкий зв'язок між діаметрально протилежними станами коливання. Такий шлях пізнання є необхідним насамперед для наукового осмислення статичного та динамічного у становленні сучасного міжнародного правопорядку.

3. Розкрито роль і призначення нетипових компонентів міжнародних відносин сучасного світу в контексті формування міжнародного правопорядку метамодерну.

Враховуючи, що сучасний світ діджиталізується, а інформація стає ключовим ресурсом і інструментом, інформаційно-комунікаційні процеси набувають особливого значення в процесах формування міжнародного правопорядку.

Нові глобальні знання змінюють конфігурацію геополітичних сфер впливу у світі. Традиційні географічні та політичні кордони між країнами вже не відіграють тієї вирішальної ролі, як колись. Деякі країни та великі компанії здатні створювати нові знання (інформацію), захищати і продавати їх, інші є переважно користувачами чужих знань. За цією ознакою відбувається перегрупування країн світу і транснаціональних компаній. З'являються нові альянси, нові території, нові могутні влади, що групуються з метою вироблення та володіння, в тому числі, певною інформацією.

Нові технології привносять зміни і в алгоритми функціонування міжнародного правопорядку, вони не лише породжують раніше невідомі моделі комунікацій, але й формують новітні напрями правового впливу (приміром, право роботів). Процеси діджиталізації міждержавних відносин суттєво стимулюють розвиток глобального права та інформаційного суспільства. В результаті виникає об'єктивна потреба в модернізації міжнародно-правових регуляторів, їх пристосуванні до дедалі швидших темпів життя, до розв'язання завдань, які зумовлюють підтримання якісно високого рівня міжнародного правопорядку метамодерну.

4. Проведено аналіз джерельної архітектури системи сучасного міжнародного права та встановлено рівні його взаємовпливу з міжнародним правопорядком.

Враховуючи, що постійний розвиток міжнародних відносин продукує появу нових форм правового регулювання, а в світі зростає кількість проблем, що мають глобальний характер у сфері екології, тероризму, міграції та кібербезпеки, правильне застосування міжнародного права стає все більш важливим для міжнародного співтовариства. Знання системи джерел міжнародного права дозволяє краще розуміти взаємодію між ними, їх взаємозв'язок та ієрархію, що є важливим для правильного застосування міжнародно-правових норм у конкретних випадках, вирішення міжнародних спорів і конфліктів, а також для визначення порядку ухвалення нових норм міжнародного права. Сучасна система джерел міжнародного права є багатовекторною, включає різні за юридичною силою джерела, пов'язані між собою механізмами впливу та спільною метою.

Джерела сучасного міжнародного права слід розглядати як форму зовнішнього виразу узгодженої волі його суб'єктів у вигляді письмових

міжнародно-правових актів і принципів, що регулюють взаємодію між державами, міжнародні відносини та діяльність міжнародних організацій. Ці джерела можуть мати як високий рівень формалізованості (тобто конвенції, договори, рішення міжнародних органів, прецеденти тощо), так і низький (наприклад, звичаї, експертні оцінки, рекомендації).

Важливими ознаками архітектури джерел сучасного міжнародного права є їх системоутворюючий вплив на формування міжнародного правопорядку, що виражається у встановленні правовідповідних алгоритмів врегулювання економічних, політичних, ідеологічних, дипломатичних, військових, соціальних, культурних та інших зв'язків між державами та іншими суб'єктами міжнародного права.

5. Визначено парадигму міжнародного правопорядку метамодерну як теоретично обґрунтовану, правовідповідну та цифровізовану модель підтримання якісного стану міжнародно-правових відносин, яка не тільки відповідає вимогам приписів міжнародно-правових норм і принципів, але й конкретизує проблемне поле питань сучасного міжнародного права та є підґрунтям їх вирішення. Вона впорядковує сукупність інституційних, ціннісних та інших засобів міжнародних відносин із головною метою – створення дієвих механізмів підтримання якісно високого рівню міжнародного правопорядку в умовах нової суспільно-політичної реальності метамодерну.

6. Обґрунтовано місце і роль глобального права в системі координат сучасного міжнародного правопорядку. Глобальне право слід розуміти як сукупність (симбіоз) положень і принципів міжнародного та національного права, характерними ознаками якої є: відповідність тенденціям до глобалізації, універсалізації та цифровізації; поєднання міжнародних, регіональних і національних рівнів; розмитість публічних і приватних вимірів. Воно відображає зовнішні та внутрішні зміни характеристик міжнародних відносин. У центрі його уваги – формування загального й універсального в правових стандартах міжнародних відносин. Зазначене проявляється в процесах правової глобалізації, основу яких складають насамперед процеси правової модернізації на основі загального визнання і утвердження універсальних цінностей та розуміння необхідності розроблення відповідних механізмів реакції на сучасні виклики.

7. Визначено основоположні принципи права роботів (Robot Law) як невід'ємного компоненту глобального права. Зокрема обґрунтовано, що право роботів (Robot Law) – це сукупність принципів і письмових правових актів, які регламентують всі можливі аспекти, пов'язані зі створенням, функціонуванням і припиненням існування роботів. Це новітній міжгалузевий правовий масив, що має прояв як на національному, так і на регіональному й міжнародному рівнях. Право роботів (Robot Law) є частиною ІТ-права, яке, своєю чергою,

виступає невід'ємним компонентом формування міжнародного правопорядку й розвитку глобального права сучасного суспільства.

Спираючись на запропоновані морально-етичні засади та враховуючи наявні приписи, закріплені в чинних правових актах різних держав і спрямовані на регламентацію статусу роботів, системоутворюючим принципом було визначено принцип міждержавної уніфікації правил, алгоритмів та інструментів нормативного регулювання відносин, учасниками яких є роботи.

8. Проаналізовано природу юридичних фікцій у сучасному міжнародному праві та встановлено їх роль у забезпеченні міжнародного правопорядку. Зокрема наголошено, що сучасне міжнародне право, прагнучи вирішити проблемні аспекти міжнародних відносин, що виникають під впливом різноманітних процесів, і надати стійкості та стабільності системі міжнародно-правового регулювання, активно використовує юридичні фікції для досягнення своїх цілей.

Юридичні фікції є специфічним юридично-технічним інструментом глобального права. Вони отримують вираз у науково обґрунтованому та нормативно визначеному продукті абстрактного мислення, який використовується з метою створення моделі умовної правової реальності, що діє (приміром – цифрова держава) та забезпечують умови для підтримання стабільності правового регулювання, спрощення вирішення питань, за яких підтвердження фактичних даних потребує додаткових або альтернативних традиційним процедур. Юридичні фікції у міжнародному праві створюють альтернативні моделі вирішення проблем, щодо яких фактичні дані не завжди відповідають дійсності. Вони мають необхідний потенціал для визначення неіснуючих явищ існуючими, чим допомагають досягати втілення у життя завдань міжнародно-правового правопорядку.

9. Розкрито особливості традицій і новацій у контексті розуміння складових елементів міжнародної правосуб'єктності. Визначено, що проблеми міжнародної правосуб'єктності завжди посідали і сьогодні посідають чільне місце в науці міжнародного права. І це цілком природно, оскільки міжнародне право регулює відносини між суб'єктами міжнародного права, коло яких, з огляду на пов'язаність з найважливішими політичними явищами міжнародного життя різних епох, не залишалося незмінним.

Для суб'єкта міжнародного права важлива не лише здатність володіти правами й обов'язками, а й реалізовувати свій міжнародно-правовий статус, який окрім прав та обов'язків містить свободи суб'єкта, його законні інтереси тощо. Значення міжнародної правосуб'єктності полягає, по суті, в такому: 1) це властивість, яку суб'єкти міжнародного права набувають завдяки міжнародно-правовим нормам; 2) вона є не лише юридичною, а й суспільно-політичною властивістю суб'єкта міжнародного права; 3) вона базується на свободі волі конкретного суспільно-політичного утворення на міжнародній арені; 4)

вона виражає юридичну здатність суб'єктів міжнародного права самостійно здійснювати свої права й обов'язки та забезпечувати їх виконання. Міжнародна правосуб'єктність виступає як необхідна передумова участі в міжнародних правовідносинах.

10. Надано характеристику наднаціональності в контексті положень міжнародного права та ролі наднаціональних суб'єктів у формуванні міжнародного правопорядку.

Наднаціональність є відображенням права окремих суб'єктів міжнародного права ухвалювати рішення обов'язкового характеру для певного кола пов'язаних із їх створенням та існуванням учасників за умови наявності їх попередньої згоди на такі дії. Хоча поняття «наднаціональність» не закріплено на законодавчому рівні, а його зміст визначається лише в доктрині міжнародного права, подібні процедури все частіше застосовуються до міждержавних об'єднань сучасного світу. Механізми наднаціональності втілюються в життя на етапі реалізації цілей і завдань таких об'єднань, вони передбачаються установчим договором або іншими міжнародними договорами, а учасники такого об'єднання закріплюють у своєму законодавстві положення про можливість передачі прав на ухвалення рішення консолідованому органу.

Наявність суб'єктів, які мають ознаки наднаціональності, підкреслює не тільки необхідність коригування орієнтирів міжнародного правопорядку, але й суттєві трансформації, що відбуваються в сучасному міжнародному праві та відображають тенденції поступового утворення нових суб'єктів, яким, у тому числі, може стати метадержава.

11. Визначено концепт метадержави з урахуванням загальних тенденцій міжнародно-правового розвитку. На тлі всіх суперечностей, які зумовлені глобалізаційними та глокалізаційними процесами, на тлі кризи механізмів забезпечення міжнародного правопорядку закладаються основи формування новітньої форми політико-правової та ідеологічної організації управління суспільством, якою, на нашу думку, є метадержава.

Враховуючи загальносвітові тенденції до глобалізації, глокалізації, універсалізації та цифровізації, виконуючи прогностичну функцію міжнародного права, обґрунтовано концепт метадержави, під якою слід розуміти форму політико-правової організації влади, міждержавних зв'язків і відносин на глобальному рівні та окремо у метавсесвіті, яка набуває вигляду збалансованої системи, що забезпечує сталу комунікацію держав (суверенних), наднаціональних утворень і транснаціональних корпорацій, для якої обов'язковим є високий рівень цифровізації.

Метадержава вбачається як новий суб'єкт міжнародного права, функціонування якого засновано на модернізації та трансформації традиційних механізмів організації публічної влади та міждержавної взаємодії, використанні цифрового середовища (в тому числі й для генерування площини свого буття),

на врахуванні загальних закономірностей і випадковостей. Формування метадержави невід'ємно пов'язано із залученням широкого кола державних акторів і недержавних організацій. Це не проста сукупність інституцій, а нова система організації міжнародних відносин епохи метамодерну.

12. Визначено правові засади та перспективні напрями організації міжнародних відносин у сучасному світі.

Глобальна система міжнародних відносин є нелінійною площиною особливої взаємодії сучасних акторів. Глобалізаційні та інтеграційні процеси зумовлюють динаміку міжнародних відносин, визначають вимоги до їх інституційної складової, постають прикладом організації взаємодії між учасниками на міжнародній арені. Зазначені відносини є відображенням соціальної взаємодії на всіх можливих рівнях, від національного до наднаціонального й міждержавного. При чому життєві цикли міжнародного середовища отримують значний імпульс від асиметричного розвитку суб'єктів, що зумовлено багатьма факторами, основоположними з яких є: нерівномірний розподіл ресурсів, різноманітність технологічного розвитку, різноманітність цілей стратегічного розвитку, особливості правової культури та ін.

Важливою запорукою підтримання міжнародного правопорядку та розвитку світового співтовариства, інституційним середовищем якого виступають різноманітні суб'єкти (актори), є наявність ефективних міжнародних, регіональних, національних правових норм, принципів і загальних культурних, морально-етичних цінностей. Магістральним напрямом функціонування системи міжнародних і міждержавних відносин є протистояння анархії, яке передбачає наявність спільних механізмів, котрі створюють умови для існування, безпеки і розвитку держав, їх взаємодії на міжнародній арені.

13. Обґрунтовано глокалізм як один із визначальних факторів впливу на існування сучасного міжнародного правопорядку. Процеси глокалізації зумовлюють формування належного правового підґрунтя для вирішення загальнолюдських проблем і забезпечення гармонійного співіснування міжнародного співтовариства. Сучасне право з його потенціалом адаптації до актуальних викликів суспільства виступає ключовою складовою глокалізації та необхідним її нормативним фундаментом. Зі свого боку, процес глокалізації встановлює особливі вимоги до якісного розвитку права та його модернізації. Глокалізація призводить до посилення взаємовпливу і взаємодії міжнародного, регіонального та національного правопорядків, зумовлюючи необхідність розроблення та ухвалення універсальних правових нормативів, здатних забезпечити якісно новий рівень соціокультурного діалогу правових систем.

Глокалізація поєднує в собі окремі компоненти глобалізації та локалізації, що не протиставляє загального унікальному, а визначає оптимальні й ефективні моделі поєднання засобів реагування на протилежні напрями розвитку сучасного суспільства, держави і права. Фактично, парадигма

глокалізації цілком відповідає синкретичному підходу метамодерну, враховує можливі коливання та відхилення, має чіткі й незмінні цілі та інструменти для досягнення цілей міжнародного правопорядку.

14. Розкрито поняття та складові компоненти інституційного зрізу міжнародного правопорядку.

Міжнародний правопорядок є основою стабільності та розвитку в міжнародних відносинах і глобального світового порядку. Він визначає правила та принципи, якими керуються держави й інші суб'єкти міжнародного права у своїх взаєминах. У зв'язку зі зростанням глобалізації, швидкими змінами в політичній ситуації та викликами, що постають перед міжнародним співтовариством, розуміння та вивчення інститутів міжнародного правопорядку стає особливо важливим.

Інститути міжнародного правопорядку визначають норми та принципи, спрямовані на забезпечення миру, стабільності, безпеки та розвитку у міжнародному співтоваристві. Вони здатні впливати на вирішення глобальних проблем, відповідати на виклики транснаціонального характеру та забезпечувати захист прав людини. Тому розуміння їх сутності, складових компонентів і ролі має велике значення для вивчення міжнародного права. Багатоманітність думок і підходів щодо інститутів міжнародного правопорядку є складною проблемою, оскільки відображає різноманітність інтересів, цінностей і політичних доктрин. Ця обставина постає своєрідним викликом, що спричиняє потребу в подальшому аналізі та узагальненні набутих знань.

15. Визначено тенденції модернізації міжнародного правопорядку в контексті діалогу правових культур метамодерну.

Формування міжнародного правопорядку має відповідати певним магістральним орієнтирам розвитку, зокрема: збереження та раціональне використання природного середовища; ефективна взаємодія з іншими соціальними системами; досягнення певного рівня і стану в розвитку міжнародних правовідносин, які визначаються фактичним ступенем розвитку міжнародної економіки і політики, характером і сукупністю інтересів учасників міжнародного правопорядку; розбудова моделей мирної та партнерської взаємодії учасників міжнародного правопорядку; розроблення механізмів, спроможних вчасно адаптуватися та реагувати на розвиток і зміну відносин сучасного світу.

Розкриваючи природу діалогу правових культур правових систем метамодерну, необхідно враховувати, що людська цивілізація вступила в новий етап свого розвитку, який характеризується усвідомленням взаємозв'язку і взаємодії народів, країн, культур, правових систем. Діалог є пошуком підстав загального, здатного з'єднувати різні культури, виступати як спосіб збереження відкритості культурного простору, через що виникають зв'язки як із світовою культурою (зовнішній діалог), так і

національною (внутрішній). Діалог правових культур на сучасному етапі правового розвитку є, перш за все, основою і механізмом для виокремлення універсальних, всесвітніх, загальнолюдських цінностей. Сьогодні правові цінності все більше перетворюються на планетарну, глобальну дійсність. Так, кожна держава розвивається на власному фундаменті, але водночас в економіці, політиці, ідеології, правовому мисленні і культурі правові цінності все більше набувають спільних рис.

Міжнародний правопорядок і загально-правовий розвиток стимулюють розроблення ефективних механізмів діалогу правових культур правових систем метамодерну, які мають бути засновані на загальноновизначених людських цінностях, розумінні необхідності забезпечення раціональної екологічної політики, наявності дієвих процедур підтримання світової безпеки та технологічно-досконалих інструментах, відповідних потребам інформаційного суспільства.

16. Визначено глобальний світовий порядок як модель нової міжнародно-правової реальності.

Глобальний світовий порядок є складним і багатограним явищем, яке визначає співвідношення та взаємодію різноманітних суб'єктів у міжнародному співтоваристві. Він презентує загальний стан відносин у сучасному світі, де відображаються та враховуються всі прояви соціальної реальності – від очікуваних закономірностей до аномалій і випадковостей.

Мультиполярна система глобального світового порядку відкриває можливості для розвитку множинної дипломатії, колективної безпеки та співпраці. Збільшення кількості конкуруючих акторів зумовлює розширення можливостей для міжнародної торгівлі, науково-технічного співробітництва, культурних обмінів та інвестицій. Крім того, мультиполярний світ дозволяє більш ефективно вирішувати глобальні проблеми та протистояти глобальним викликам. Глобальний світовий порядок має засновуватися, в тому числі, на забезпеченні рівноваги сил, диверсифікації інтересів, на розвитку міжнародних інституцій, гнучкої геополітики, наявності конкуренції та інновацій.

Політичний аспект глобального світового порядку визначається через взаємодію політичних суб'єктів та їх стратегічних інтересів у міжнародних стосунках. Політична діяльність держав і міжнародних організацій спрямована на встановлення правил, норм і інституціональних рамок, що визначають порядок і взаємодію у світовій системі. У такій сфері ключовим елементом виступають геополітичні інтереси міжнародних акторів, відповідно яким суб'єкти конкурують за стратегічну першість, створюють і вступають в альянси. У контексті багатопольярного світового порядку геополітика зумовлює формування нових центрів сили, які мають вирішальний вплив у процесі ухвалення колективних рішень світовою спільнотою, відтак залежно від

стратегічного бачення таких центрів будуть змінюватися і вектори розвитку міжнародного правопорядку.

17. Надано характеристику перспективам розвитку механізмів комунікації на міжнародно-правовому рівні як невід'ємних компонентів сучасного міжнародного правопорядку.

Міжнародні взаємозв'язки сучасності проявляються у прагненні держав світу до комунікативної діяльності, оскільки завдяки цьому вирішується низка завдань щодо побудови взаємовідносин держави і суспільства, державної влади та громадськості. Формуються нові підходи, методи і технології міждержавних комунікацій: від розбудови стійких загальних зв'язків до створення унікальних механізмів взаємодії (іноді викликані надзвичайними обставинами, природними лихами, військовими агресіями тощо).

Міждержавні комунікації необхідно аналізувати як системну сукупність компонентів, інформаційних мереж і служб, які мають матеріально-технічні ресурси та професійні кадри. Міждержавна комунікація є частиною предметної культури, яка забезпечує рух культурних смислів у соціальному просторі та часі. Міждержавні комунікації відображаються як шлях впливу на поведінку соціуму протягом певного періоду, використовуючи організований набір комунікаційних заходів за участю масиву медіа-повідомлень у багатьох каналах з метою створення необхідних умов для людини і суспільства.

Засади міжнародної комунікації та інформаційного виміру розвитку людства знайшли відображення у модернізації сучасного політичного життя. Перегляд пріоритетів зовнішньої політики окремих країн і практичної діяльності світового співтовариства через здійснення ефективної комунікації з використанням інформаційно-комунікативних технологій сприяє зміцненню міжнародного правопорядку метамодерну.

18. Встановлено міжнародно-правові аспекти трансформацій системи соціальних відносин сучасності та визначено біоетику метамодерну як світоглядну основу перспектив пошуку нових моделей комунікації середовища міжнародного правопорядку метамодерну.

Підкреслено, що загострення проблем глобальної й особистої безпеки, демократизація глобального політичного процесу, забезпечення керованості глобальним розвитком у всіх вимірах – від мікрорівневих зв'язків вільної особистості до всесвітнього рівня мегасуспільства – глобалізація комунікації відображає потребу ствердження пріоритету загальнолюдських цінностей.

Проведене дисертаційне дослідження торкається лише одного з аспектів проблем (а саме – міжнародного правопорядку), які перед нами генерує метамодерн. І це не стільки (хоча й у тому числі) щодо переосмислення наявних знань, культурних вимірів і моральних орієнтирів, скільки про формування нової парадигми науково-обґрунтованого реагування на виклики сьогодення у площині міжнародного права.

Виклики суттєві. Від форм взаємодії міжнародного, регіонального і національного правопорядків, до порядку використання спільного метапростору на глобальному рівні, пояснення синкретичного співіснування антропо-і-техно у реальному та віртуальному середовищі. Зазначене зумовлює належне впорядкування міжнародним правом відносин у цій площині та ще безліч специфічних, таких що проєцируються, від означеної, сфер проблем, потребують обґрунтування та вирішення.

Вказані положення свідчать про те, що існування міжнародного правопорядку метамодерну, як простору та стану нових можливостей, знань і умінь, потребує значних зусиль, які мають бути засновані на засадах добра, справедливості, свободи, поваги до людської гідності та віри у природні права людини.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Наукові статті у фахових виданнях:

1. Пасечник О. В. Стандарти організації об'єднаних націй у сфері трансплантації органів і/або тканин, клітин. *Актуальні проблеми політики*. 2019. Вип. № 64. С. 253–264. DOI: <https://doi.org/10.32837/app.v0i64.202>
2. Пасечник О. В. Стандарти всесвітньої організації охорони здоров'я у сфері трансплантації органів та/або тканин, клітин. *Право і суспільство*. 2019. № 5, ч. 2. С. 189–193. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-5-2-30>
3. Пасечник О. В. Діяльність європейського суду з прав людини у сфері трансплантації органів та тканин людини. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. Том 30 (69). 2019. № 5. С. 238–242. DOI: <https://doi.org/10.32838/2707-0581/2019.5/40>
4. Пасечник О. В. Свобода інформації як складова процесу універсалізації права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 3. С. 398–401. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-3/100>
5. Пасечник О. В. Універсалізація прав і свобод людини в інформаційній сфері як одна з складових правового розвитку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: юриспруденція* : зб. наук. праць. Одеса : Гельветика, 2021. Вип. № 53. С. 12–15. DOI: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.53.3>
6. Пасечник О. В. Етико-правові засади легалізації евтаназії у сучасному світі. *Публічне право*. 2022. № 1. С. 81–89. DOI: [10.32782/2306-9082/2022-45-8](https://doi.org/10.32782/2306-9082/2022-45-8)

7. Пасечник О. В., Дудченко В. В. Оксюмори метамодерну у правовій реальності. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2022. Вип. 1. С. 8–12. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.1.2>

8. Пасечник О. В. Метамодерністське праворозуміння як рефлексія коливань пізнання сучасного права. *Юридичний вісник*. Одеса. 2022. № 2. С. 16–22. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.2316>

9. Пасечник О. В. Методологічний еkleктизм метамодерністських досліджень держави і права. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції / Дніпров. нац. ун-т ім. О. Гончара*. 2022. № 3. С. 28–33. DOI: <https://doi.org/10.32782/392290>

10. Дудченко В. В., Пасечник О. В. Теоретичні засади міжнародно-правових комунікацій сучасних держав. *Держава і право. Юридичні і політичні науки* : зб. наук. праць / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ : Юридична думка, 2022. Вип. 92. С. 15–25. DOI: [10.33663/1563-3349-2022-92-15](https://doi.org/10.33663/1563-3349-2022-92-15)

11. Пасечник О. В. Теоретико-правовий вимір сучасних форм соціальної комунікації: національний та міжнародний аспекти. *Право та державне управління*. 2022. № 4. С. 8–14. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.4.1>

12. Пасечник О. В. Синкретика міжнародного правопорядку епохи метамодерну. *Правова позиція*. 2022. № 4 (37). С. 22–26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2022-4.3>

13. Пасечник О. В. Міжнародно-правовий вимір розуміння сучасної держави. *Київський часопис права*. 2022. № 4. С. 246–252. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2022.4.37>

14. Пасечник О. В. Окремі тенденції моделювання архітектури сучасних міжнародних відносин. *Актуальні проблеми держави і права*. 2023. Вип. 97. С. 129–136. DOI: <https://doi.org/10.32782/apdp.v97.2023.17>

15. Пасечник О. В. Щодо перспектив застосування юридичних фікцій у міжнародному праві. *Приватне та публічне право*. 2023. № 1. С. 82–86. DOI: [10.32782/2663-5666.2023.1.14](https://doi.org/10.32782/2663-5666.2023.1.14)

16. Дудченко В. В., Пасечник О. В. Тенденції розвитку сучасного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 598–601. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/142>

17. Пасечник О. В. Статика та динамізм міжнародно-правового регулювання в аспекті системи джерел сучасного міжнародного права. *Нове українське право*. 2023. Вип. 3. С. 96–105.

18. Пасечник О. В. Щодо питань розвитку окремих компонентів міжнародної правосуб'єктності. *Law. State. Technology*. 2023. Вип. 2. С. 57–63.

19. Пасечник О. В. Інституціональний вимір міжнародного правопорядку. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2023. Вип. 2. С. 131–137. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.2.22>

Наукові статті у зарубіжних періодичних виданнях:

20. Pasechnyk O. V., Hendel N. V. International experience in the legal regulation of the circulation of medicines through the prism of the law of the world trade organization (Review). *Wiadomosci lekarskie* (Warsaw, Poland : 1960). 2018. Vol. 71, Is. 3. P. 772–776. URI: <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85051690582&partnerID=40&md5=bedba89e73bf39e57f6a3d785eea0a93>

21. Pasechnyk Olena. Anthropological and digital subjects of modern law: before the problem is posed. *Journal of law and political sciences*. 2022. Vol. (34), is. 3. P. 9–26.

22. Pasechnyk Olena. International aspects of intellectual property rights protection. *Baltic Journal of Economic Studies*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2022. Vol. 8, № 5. P. 146–157. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2022-8-5-146-157>

23. Pasechnyk, O. Suprastatehood and supranationality in the prism of modern international law. *Amazonia Investiga*. 2023. № 12 (62). P. 182–188. URI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.62.02.17>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

24. Пасечник О. В. Гармонізація законодавства України з правом ЄС у сфері трансплантації органів, клітин та тканин в Україні. *Розвиток співробітництва між Європейським Союзом та Україною* : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Львів : видав. Львів. політех., 2020. С. 44–46.

25. Пасечник О. В. Діджиталізація як інструмент коннекту віртуального світу та правової реальності. *Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання розвитку правової системи у сучасній Україні»*, м. Рівне, 23–24 груд. 2021 р. Рівне, 2021. С. 10–13.

26. Пасечник О. В. Фактори та засади наукових досліджень в сучасній юриспруденції. *Актуальні проблеми прав людини, держави та вітчизняної правової системи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 2–3 квіт. 2021 р. Дніпро : ГО «Правовий світ», 2021. С. 13–16.

27. Пасечник О. В. Синкретичний підхід у сучасній юриспруденції. *Розвиток державності та права в Україні: реалії та перспективи* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 17–18 верес. 2021 р. Львів : Західноукр. орг. «Центр правничих ініціатив», 2021. С. 12–15.

28. Пасечник О. В. Глокалізація та її вплив на сучасні державу і право. *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 28–29 січ. 2022 р. Запоріжжя : Запорізь. міська громад. орг. «Істина», 2022. С. 10–12.

29. Пасечник О. В. Ідеологічне підґрунтя інформаційного суспільства. *Верховенство права у процесі державотворення та захисту прав людини в*

Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 11–12 лют. 2022 р. / ГО «Причорноморська фундація права». Одеса, 2022. С. 9–11.

30. Пасечник О. В. Культурне різноманіття як фактор розвитку світового правопорядку. *Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих учених (Одеса, 18 листоп. 2022 р.). Одеса, 2022. С. 68–71.

31. Пасечник О. В. Соціальне дистанціювання як особливий інструмент глобальної безпеки: теоретико-правовий аспект. *Рівень ефективності та необхідність впливу юридичної науки на нормотворчу діяльність та юридичну практику* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 21–22 січ. 2022 р. Харків : Східноукр. наук. юрид. організ., 2022. С. 14–17.

АНОТАЦІЯ

Пасечник О. В. Становлення міжнародного правопорядку в умовах суспільно-політичної реальності метамодерну. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 – «Міжнародне право». – Міжнародний гуманітарний університет, Одеса, 2024.

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та подано вирішення важливої наукової проблеми, що полягає в комплексному аналізі концептуалізації міжнародного правопорядку в умовах суспільно-політичної реальності метамодерну.

Динаміка міжнародно-правового розвитку на сучасному етапі життя постіндустріального суспільства зумовлює вироблення ефективних інструментів адекватного реагування на виклики сьогодення. В сучасних процесах стрімкого розвитку технологічного інструментарію забезпечення новітніх форм комунікації суспільства відбувається становлення глобального світового порядку, де міжнародне право і національні правові системи стають тісно взаємопов'язаними елементами єдиної різони, об'єктом регулювання якої має стати вся людська цивілізація.

Глобальний світовий порядок є складним і багатограним явищем, яке визначає співвідношення та взаємодію різноманітних суб'єктів у міжнародному співтоваристві. Мультиполярна система формування глобального світового порядку сприяє різноманітності міжнародних стосунків і відкриває можливості для розвитку множинної дипломатії, колективної безпеки та співпраці. Збільшення кількості сильних держав зумовлює розширення можливостей для міжнародної торгівлі, науково-технічного співробітництва, культурних обмінів та інвестицій. Крім того,

мультіполярний світ дозволяє більш ефективно вирішувати глобальні проблеми та протистояти глобальним викликам.

В умовах багатополярного світу глобальний світовий порядок як концепція забезпечує рівновагу сил, диверсифікацію інтересів, розвиток міжнародних інституцій. Глобальний світовий порядок має свою дуальну природу, яка включає не лише взаємозалежність і співпрацю, але й конкуренцію та ризики. Сталість і стабільність глобального світового порядку залежать від здатності міжнародної спільноти пристосовуватися до нових викликів, знаходити спільні рішення та забезпечувати правову рівновагу. Зважаючи на складний розподіл сил і інтересів, забезпечення стабільності та справедливого глобального світового порядку вимагає ефективної співпраці між державами, міжнародними організаціями та іншими суб'єктами міжнародних відносин.

Формування глобального світового порядку має відповідати певним вихідним засадам формування міжнародного правопорядку метамодерну, а саме: стимулювання розроблення ефективних механізмів діалогу правових культур правових систем метамодерну; домінування загальноновизнаних і актуальних людських цінностей; забезпечення раціональної екологічної політики; наявність дієвих процедур підтримки світової безпеки (кібербезпеки); встановлення технологічно-досконалих інструментів комунікації міжнародних акторів, відповідних потребам сучасного інформаційного суспільства; легалізація цифрових суб'єктів права; визнання доцільності формування метадержави та глобального права; техногуманізація як складова морально-етичних засад людства; раціональна етика біоінженерії.

Метамодерністська парадигма міжнародного правопорядку – це теоретично обґрунтована, правовідповідна та цифровізована модель підтримання якісного стану міжнародно-правових відносин, яка відповідає вимогам приписів міжнародно-правових норм і принципів. Відповідно до зазначеної парадигми стає можливим визначити міжнародний правопорядок метамодерну як людиноцентристський стан відносин між суб'єктами міжнародного права, заснований на виконанні приписів міжнародних, регіональних, національних і локальних (корпоративні норми ТНК) положень та принципів, організований із урахуванням тенденцій глокалізації та цифровізації, орієнтований на задоволення потреб реального та віртуального світів.

Міжнародний правопорядок слід розуміти як людиноцентристський стан відносин між суб'єктами міжнародного права, заснований на виконанні приписів міжнародно-правових норм і принципів. Міжнародний правопорядок є основою стабільності та розвитку міжнародних відносин і глобального світового порядку, який, своєю чергою, відображає загальний стан відносин у

сучасному світі та враховує всі прояви соціальної реальності – від очікуваних закономірностей до аномалій і випадковостей. В ньому набувають втілення правила та принципи, якими керуються держави та інші суб'єкти міжнародного права у своїх взаєминах. У зв'язку зі зростанням глобалізації, швидкими змінами в політичній ситуації та викликами, що постають перед міжнародним співтовариством, розуміння і вивчення інститутів міжнародного правопорядку стає особливо важливим.

Розвиток інститутів міжнародного правопорядку має ґрунтуватися на наукових дослідженнях, враховувати глобалізаційні процеси та сприяти зміцненню глобального світового порядку відповідно до вимог сучасності. Тільки такий підхід уможливить забезпечити ефективний і стабільний механізм функціонування міжнародного правопорядку в сучасному глобалізованому світі.

У цьому контексті слід враховувати, що правові системи всіх країн не існують ізольовано – вони взаємодіють одна з одною, ведуть нескінченний культурний діалог. Забезпечення якісного стану міжнародного правопорядку зумовлює розроблення ефективних механізмів діалогу правових культур правових систем метамодерну, які мають засновуватися на загальноновизнаних людських цінностях, розумінні необхідності забезпечення раціональної екологічної політики, наявності дієвих процедур підтримання світової безпеки та технологічно-досконалих інструментів, відповідних потребам інформаційного суспільства.

Розбудова нового світу – світу нових можливостей, світу знань та умінь, потребує значних зусиль, які мають бути засновані на засадах добра, справедливості, свободи, поваги до людської гідності та віри в природні права людини. Генеза міжнародного права відбувається у напрямку затвердження та створення умов для належної реалізації та захисту прав і свобод, підтримання високого позитивного рівню міжнародного правопорядку.

Ключові слова: глобальна міжнародна політика, глобальне право, глобальний світовий порядок, метамодерн, міжнародна правосуб'єктність, міжнародне право, міжнародний правопорядок, міжнародні відносини, міжнародно-правова інтеграція (глобальна та регіональна), наднаціональність, правова глобалізація, принципи міжнародного права, універсалізація права, тлумачення норм міжнародного права, юридичні фікції в міжнародному праві.

SUMMARY

Pasechnyk O. V. Formation of the international legal order in the conditions of the socio-political reality of the metamodern. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Legal Sciences on the specialty 12.00.11 – International law. – International Humanitarian University, Odesa, 2024.

In the dissertation, a theoretical generalization is made and a solution to an important scientific problem is presented, which consists in a comprehensive analysis of the conceptualization of the international legal order in the conditions of the socio-political reality of metamodernity.

The dynamics of international legal development at the current stage of the life of a post-industrial society determines the development of effective tools for adequate response to today's challenges. In the modern processes of the rapid development of the technological tools for the provision of the latest forms of communication in society, the formation of a global world order is taking place, where international law and national legal systems become closely interconnected elements of a single rhizome, the object of which must be the regulation of the entire human civilization.

The global world order is a complex and multifaceted phenomenon that determines the relationship and interaction of various subjects in the international community. The multipolar system of forming the global world order promotes the diversity of international relations and opens up opportunities for the development of multiple diplomacy, collective security and cooperation. The increase in the number of strong states leads to the expansion of opportunities for international trade, scientific and technical cooperation, cultural exchanges and investments. In addition, a multipolar world allows us to more effectively solve global problems and face global challenges.

In the conditions of a multipolar world, the global world order as a concept ensures the balance of forces, the diversification of interests, and the development of international institutions. The global world order has its own dual nature, which includes not only interdependence and cooperation, but also competition and risk. Sustainability and stability of the global world order depend on the ability of the international community to adapt to new challenges, find common solutions and ensure legal balance. Given the complex distribution of forces and interests, ensuring a stable and fair global world order requires effective cooperation between states, international organizations and other subjects of international relations.

The formation of the global world order must correspond to certain initial principles of the formation of the international legal order of the metamodern, namely: stimulation of the development of effective mechanisms for the dialogue of legal cultures of the legal systems of the metamodern; the dominance of universally recognized and relevant human values; ensuring a rational environmental policy; availability of effective procedures for supporting global security (cyber security); establishment of technologically advanced communication tools of international actors, corresponding to the needs of the modern information society; legalization of

digital legal entities; recognition of the expediency of the formation of a metastate and global law; technohumanization as a component of the moral and ethical foundations of humanity; rational ethics of bioengineering.

The metamodernist paradigm of the international legal order is a theoretically grounded, legal and digitalized model of maintaining the quality state of international legal relations, which meets the requirements of the prescriptions of international legal norms and principles. According to the specified paradigm, it becomes possible to define the international legal order of the metamodern as a human-centered state of relations between the subjects of international law, based on the fulfillment of the prescriptions of international, regional, national and local (corporate norms of TNCs) provisions and principles, organized taking into account the trends of glocalization and digitalization, oriented to meet the needs of the real and virtual worlds.

The international legal order should be understood as a human-centered state of relations between subjects of international law, based on the fulfillment of prescriptions of international legal norms and principles. The international legal order is the basis for the stability and development of international relations and the global world order, which, in turn, reflects the general state of relations in the modern world and takes into account all manifestations of social reality – from expected regularities to anomalies and accidents. It embodies the rules and principles that govern states and other subjects of international law in their relations. In connection with the growth of globalization, rapid changes in the political situation and challenges facing the international community, understanding and studying the institutions of the international legal order becomes especially important.

The development of institutions of the international legal order should be based on scientific research, take into account globalization processes and contribute to the strengthening of the global world order in accordance with the requirements of modern times. Only such an approach will make it possible to ensure an effective and stable functioning mechanism of the international legal order in the modern globalized world.

In this context, it should be taken into account that the legal systems of all countries do not exist in isolation – they interact with each other, conduct an endless cultural dialogue. Ensuring a high-quality state of the international legal order presupposes the development of effective mechanisms for the dialogue between legal cultures and legal systems of the metamodern, which should be based on universally recognized human values, an understanding of the need to ensure a rational environmental policy, the availability of effective procedures for maintaining global security and technologically advanced tools that meet the needs of the information society.

Building a new world – a world of new opportunities, a world of knowledge and skills, requires significant efforts, which must be based on the principles of goodness, justice, freedom, respect for human dignity and faith in the natural rights of man. The genesis of international law takes place in the direction of approval and creation

of conditions for the proper implementation and protection of rights and freedoms, maintenance of a high positive level of the international legal order.

Key words: global international politics, global law, global world order, metamodern, international legal personality, international law, international legal order, international relations, international legal (global and regional) integration, supranationality, legal globalization, principles of international law, universalization of law, interpretation of norms of international law, legal fictions in international law.

Підписано до друку 27.12.2023.
Формат 60х90/16. Ум-друк. арк. 1,9.
Наклад 100 прим. Зам. № 2312-20

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.feniksbooks.com